

Чым здзівіць сёлета
"Славянскі базар"?

4

Якую будучыню
Купалаўскага
тэатра бачыць яго
мастацкі кіраўнік
Вольга Няфёдава?

7

Чаму мы
пазбаўляемся
манументальных
твораў савецкай
эпохі і як зберагчы
падобныя аб'екты?

2

Што могуць
пабачыць турысты
на паўднёвым
усходзе ад Мінска?

3

Аляксандр Лукашэнка:

"Для многіх пакаленняў знакаміты Песняр стаў пуцяводнай зоркай, прыкладам бескарыслівага служэння Айчыне. Паэт, драматург, публіцыст, сваімі творамі ён адкрываў беларусам багачце і прыгажосць роднай мовы, характэрныя пейзажы, слаўную гісторыю нашай краіны. Глыбока сімвалічна, што сёлета, у Год гістарычнай памяці, мы зноў звяртаемся да купалаўскага слова як носьбіта высокай духоўнасці беларускага народа".

Пуцяводная зорка Купалы

Знак пашаны творцам

Аляксандр Лукашэнка ўзнагароджае Народную артыстку Беларусі Тамару Міронаву

У Дзень Незалежнасці ў Вільнім тэатры Беларусі адбылася ўрачыстая цырымонія ўзнагароджання работнікаў культуры з удзелам Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнка.

«Напярэдадні свята і сёння мы шмат гаварылі пра Вільнюс Айчынную вайну, наш маральны аб'яважак перад пакаленнем пераможцаў, якое падарыла нам жыццё, — заўважыў кіраўнік дзяржавы. — Дзень Незалежнасці — не толькі погляд у мінулае, але і арыенцір у будучыню краіны. І гэту будучыню мы ствараем сваёй творчасцю».

Прэзідэнт падкрэсліў, што ўсё, чым сёння па праве ганарыцца беларусы, — тэатры і афіцэры, замкі і слябіны, музеі і мемарыяльныя комплексы, творчыя майстэрні і выставачныя цэнтры, — створана за чварць стагоддзя. «Я больш скажу: за тры кароткі час мы фактычна адрэалілі тое, што стравілі стагоддзямі, — заявіў Аляксандр Лукашэнка. — Гэта стала магчыма дзякуючы вам, людзям культуры — кратэйным, адданым сваёй прафесіі, дзяржаўна мыслячым. Тое, што вы зрабілі, і тое, што стварася

сёння, застанецца ў гісторыі. І шмат у чым ад вас залежыць, якой яна будзе, гэта гісторыя нашай малодай незалежнай рэспублікі. Ад вас залежыць, ці прадоўжыць у будучым беларусы гэтак жа ганарыцца сваёй краінай, сваім мінулым. Ці застаецца Беларусі самабытнай і пазнавальнай у свеце, дзе на нашых вачах спіраюцца грані паміж нацыянальнымі культурамі. А гадоўнае, што сёння асабліва актуальна, ці захаваем мы нашу ўнікальную нацыянальную асаблівасць — маральную чысціню».

Кіраўнік дзяржавы ўзнагародзіў ордэнам Францішка Скарыны прафесара кафедры музычнай педэгагіі, гісторыі і тэорыі выканальніцкага мастацтва Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі **Валодзі Іваноў**, медалём Францішка Скарыны — дырэктара Магілёўскага абласнога тэатра **Ільіа Уладзіміра Андрэенку**.

Прэзідэнт уручыў нагрудныя знакі да ганаровых званняў «Стравіцкіх дзеяч культуры» скульптару, прафесору кафедры скульптуры Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў **Аляксандру Фінеску**, «Заслужаны артыст» — артысту балета Дзяржаўнага акадэмічна-

га ансамбля тана **Аляксандра Глазко**, мастацкаму кіраўніку Музычнага працэсарскага цэнтру «Залатыя галасы» **Валерыю Шытаў** і вядучаму майстру сцэны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага **Руслану Чарнецкаму**. Нагрудны знак да ганаровага звання народнага артыста Беларусі ўручаны артысту балета (салісту) — вядучаму майстру сцэны Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета **Антону Краўчанку** і артысту драмы, вядучаму майстру сцэны Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы **Тамару Міронаву**.

Тамара Васільеўна ад імя ўзнагароджанага выказала падзяку кіраўніку дзяржавы за падтрымку беларускай культуры. «Вы адкрылі новыя старонкі ў нашым тэатры. Тэатры дзяржаўным, нацыянальным. Тэатры імя Янкі Купалы. Вы нам паверылі, і мы вас не падылі. Я ганаруся, што ў нас іпер іць рэжысёр, малая артысты, што нараджаецца новыя малалы тэатр. Гэта цудоўна!» — падзякавала Тамара Міронава.

Павел Прыз-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Ёсць на што паглядзець!

Фота з сайта 1prof.by

Сяніца ў аграгарадку на Шклоўшчыне, радзіме Прэзідэнта нашай краіны, праддзіць Рэспубліканскае свята «Купалле» — «Аляксандрыя збірае сяброў».

Ужо ранку тут разарнуліся выставы-кірмашы і найперш «Кола жыцця», дзе працуюць экспазіцыйна-тэматычныя падвор'і. Можна набыць безліч сувеніраў, выкананых у тэхніках традыцыйных беларускіх рамстваў, а таксама разнастайныя тавары вытворчасці «Беллетрапрам». Дарэчы, гэты канцэрн правядзе і дэфіле модных паказаў.

Сваё «паветранае дэфіле» прапануе і Магілёўскі аэраклуб ДТСАФ імя А.К.Купалы, правядзе дэманстрацыйныя паляты самалётаў і парашуэтаў. На зямлі ж можна будзе паабшчаваць на новыя селсапастарую тэхніку, якую вырабае Мінскі трактарны завод, беларускі аўтамабіль ад завода Belgee. Будзе і «Світа царка», цікавае дарослым і дзеіам. А тэму патрыятычнага выхавання і гістарычнай паміці аўтэнтру перасоўнага выстава Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчынай вайны.

Канцэртныя праграмы, асабліва месца сярод якіх займаюць народныя, фальклорныя выступленні, будучы змяняць адна другую папраўдзе ўвесь дзень. Звернем увагу хаяі б на некаторыя. Так, Заслужаны калектыв Магілёўскай абласной філармоніі — аркестр народных інструментаў імя Л.Ліванова — правядзе царовы канцэрт «Сусветныя хіты. Дзеці. Новая галасы».

Праца з адоранымі дзецімі складае суцэльны кірунак дзейнасці нашага аркестра, — гаворыць мастак кіраўнік і галоўны дырыжор калектыву Дзяніс Чарта. — Такія канцэрты заўжды анштагавыя. Бо, з аднаго боку, усім праёмна пацуж знакамтыя дэнкамі, аградожкі, брамай і везжамі. Размяшчаецца гэты аб'ект, якому спрыжае і дапамагае статус гісторыка-культурнай каштоўнасці другой катэгорыі, у аграгарадку Юравічы. Рэстаўрацыйнае вядзенне з 2007 года, і паступова асвойваюцца срокі як мясцовага, так і дзяржаўнага бюджэту. Вядома, работа карпатлівая і патрабуе пільнай увагі. Сёння на гісторыка-культурнай каштоўнасці выкананы афарбоўка ўсіх фасадаў, унутраныя тынкавалыяныя работы, улакаванне даху, амаль праведзены электрыка і аявіленне.

Падтрымаваў Павел САЛАЎЕУ

чай школы мастацтваў № 3 імя Міхаіла Салдава. Па рэзультатах журы, у канцэрце выступіць таксама астанія пераможца: Ульяна Цішчанка, Аляксандра Гаўрыленка, Дар'я Часлаўская.

Адметныя праграмы прастанавіць і іншыя калектывы Магілёўскай абласной філармоніі: ансамбль «Вяселюха», салісты гэтай канцэртнай установы. Свае падарункі і сюрыпрызы падратымаў таксама творчыя калектывы Палаца культуры трактарнага завода, Цэнтру культуры «Віцебск» — ды практычна ўсіх рэгіёнаў Беларусі.

Хадзінамі свята запрашна Руслан Аляхно і Алена Ваніта — даўнія ўлюбёныя беларускай публікі. А сярод гаешч будучы прадставіць Казахстан, Таджыкістан, 19-ці рэгіёнаў Расіі.

Ды ўсё ж сапраўдны рэзынтар свайтоўнай праграмы стануць не асобныя артысты ці калектывы, а ўвесь фінальны гала-канцэрт «Ёсць на што паглядзець!» — не проста тэматычны, а шчы і тэатрызаваны, жанравы трансфармаваны ў музычную камядую.

— Гэта сапраўды тэатрызавааная пастаноўка, — папалылася сакрэтамі аўтар ітці, сцэнарыя і рэжысёр Уладзіслава Арцюкоўска. — У цэнтры сюжэта — пошук новых талентаў, што вядзецца ў час паездка па краіне. «Падарожнічак» акцёр Маладзёжнага тэатра эстрады і вядомаму тэлеведучы Максім Сокал: мы ўбачым ягоняя вандроўкі на экране. А сярод тых, хто прыходзіць на кастанты, ёсць і прадставіці сіла: аграном, трактарыст, настаўнік і аучы сельскай школы. Новая галасы».

— Праца з адоранымі дзецімі складае суцэльны кірунак дзейнасці нашага аркестра, — гаворыць мастак кіраўнік і галоўны дырыжор калектыву Дзяніс Чарта. — Такія канцэрты заўжды анштагавыя. Бо, з аднаго боку, усім праёмна пацуж знакамтыя дэнкамі, аградожкі, брамай і везжамі. Размяшчаецца гэты аб'ект, якому спрыжае і дапамагае статус гісторыка-культурнай каштоўнасці другой катэгорыі, у аграгарадку Юравічы. Рэстаўрацыйнае вядзенне з 2007 года, і паступова асвойваюцца срокі як мясцовага, так і дзяржаўнага бюджэту. Вядома, работа карпатлівая і патрабуе пільнай увагі. Сёння на гісторыка-культурнай каштоўнасці выкананы афарбоўка ўсіх фасадаў, унутраныя тынкавалыяныя работы, улакаванне даху, амаль праведзены электрыка і аявіленне.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Будні і святыя дома і за мяжой

Чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатолія Марквецкі з начальнікамі Упраўленняў і аддзелаў міністэрства адбылася 5 ліпеня. Дзякуючы срокам вядзасваю ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Міністр адзначыў, што на мінулым тыдні Савет Рэспублікі прыняў зменненні і дапаўненні Коўдэкс аб культуры, далей мусіць адбыцца падпісанне ападнага нарматывага дакумента, які ўступіць у сілу праз паўгода пасля яго падпісання. Анатолія Марквецкі выказаў папза-

ку ўсім, хто прымаў удзел ва ўлакаванні Коўдэкса. Таксама кіраўнік ведаства адзначыў выдатны ўзровень арганізацыі свайтоўных мерапрыемстваў, якія адбыліся ў краіне на мінулым тыдні, такіх як Рэспубліканскі бал вытвасцікоў устаноў вышэйшай адукацыі. Форум рэгіёнаў Беларусі і Расіі ў Гродне, а таксама свайтоўнае Дні Незалежнасці Рэспублікі Беларусь.

Фарміруецца праграма Дзён культуры Беларусі ў Рэспубліцы Татарстан, акія, мэркавана, мусіць праіць у Казані напрыканцы жніўня або ў верасні. У рамках гэтай праграмы абудуцца такія мерапры-

емствы, як урачысты канцэрт, вятства, дні беларускага кіно, сустрэчы творчай інтэлігенцыі, якія будучы дадзіцца асменза з прадставіцкамі беларускай дыяспары ў Татарстане, а таксама з удзелам татар, якія жывуць у Беларусі. У кастрычніку ў нашай краіне таксама мусіць адбыцца Дні культуры Рэспублікі Казахстан, у рамках якіх апапанаваныя мерапрыемствы ў Мінску і ў культурнай сталіцы Беларусі — Оршы. 31 ліпеня праходзіць Дні культуры Беларусі ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы, якія апапанаваныя ў анлайн-фармаце і будучы доўжыцца на працягу чатырох месяцаў.

У гонар сяброўства

Бюст Янкі Купалы работы кітайскага скульптара ў Вэйшані

Дні культуры Рэспублікі Беларусі адркрылі ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы. Сёлета яны праходзіць у анлайн-фармаце і прадоўжыцца да 1 кастрычніка.

Міністр культуры Анатолія Марквецкі ў сваім прывітанні падкрэсліў, што Дні культуры праводзіцца ў год 30-годдзя ўстаўнаўлення дыпламатычных адносін паміж Рэспуб-

лікай Беларусь і Кітайскай Народнай Рэспублікай. І нягледзячы на геаграфічную аддаленасць, нашы дзяржавы ўвесь час знаходзіць новыя магчымасці ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва, у тым ліку і ў культурнай сферы.

Адркрыць Дзён культуры Рэспублікі Беларусь у Кітаі адбылося напярэднімі Дня Незалежнасці, 1 ліпеня.

У гэты ж дзень у пасёлку Копысь Аранскага раёна адркрыў бюст Янкі Купалы работы кітайскага скульптара ў Вэйшані.

Сымвалічна, што гэтая праца стала падарункам пасольства Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Беларусі ў той самы дні, калі па ўсёй краіне адзначаецца свайтоўнае 140-годдзе з дня нараджэння Янкі Купалы.

Ушанаванне паэта

140-годдзе Янкі Купалы было адзначана ў Беларусі шэрагам акцый і мастацкіх праектаў. А 7 ліпеня, неспрэчна ў дзень народзінаў, адбыліся ўкладанне кветак да помніка народнаму паэту ў скверы яго імя і творчы вечар у Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Я.Купалы.

Ля помніка Янку Купалу сабралася культурная грамадзкая сталіца. З пранікнёнымі словамі пра вядомага песняра зямлі беларускай выступілі міністр культуры Беларусі Анатолія Марквецкі, намеснік кіраўнікі Адміністрацыі Прэзідэнта нашай краіны Ігар Лукаш, старшыня Саюза пісьменнікаў Беларусі Аляксандр Карпюкевіч і інш. Словам паэта музыка аднесі Беларускай дзяржаўнай ансамбль «Песняры». Дзяржаўныя камеры Беларусі.

І. Лукаш і А. Марквецкі наведвалі таксама Вайсковыя могілкі ў Мінску, куды 60 гадоў таму быў перанесены прах загінулага паэта. У час творчай вечарыны ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы на сцэну выйшла ўсё трыпа калектыву — пераважна ў касцюмах з купалаўскай «Паўлінкі», што стала вайтоўкай гэтага тэатра. Гучалі вершы ў выкананні народных артыстаў Генадзі Аўсянічана, Марыя Захаровіч, песні (у тым ліку «Спадыня» Ігара Лучанка). Быў паказаны музычна-паэтычны спектакль «Сніўся нам сон...», заснаваны на вершах Канстанціна Буіля, які запэўніў у ўступным слове рэжысёр Дзяніл Філіпоў, была закаханая ў Янку Купалу.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Тацяны МАТУСЕВІЧ

Газета — рэгіёны — чытач

У Год істарычнай паміці на дзеіца багата ўвагі захаванню аб'ектаў, якія з'яўляюцца істотнай культурнай спадчынай. Іх рэстаўрацыя і аднаўленне вядуцца на ўсёй краіне.

Алена Мішкокова, намеснік дырэктара па навуковай рабоце мемарыяльнага комплексу «Брэсцкая крэпасць-герой»:

Сёння мы разнаўноўваем праектны дакумент для працы рэстаўрацыі Брэсцкай крэпасці на срэжкі Саюзнай дзяржавы. Папобныя работы праводзіліся з 2018 па 2020 год. Гэта кансервацыя некаторых аб'ектаў, зруйнаваных падчас вайны, узвядзенне трынаццаці даху, дзе гэта неабходна, рамонт маста прах раку Мукавіч і асобных казарм. Усё гэта дазволіла ўвесці новыя экскурсійныя маршруты, напалову павялічыць экспазіцыйныя залы. Цяпер мы чакаем дапамогі ад Саюзнай дзяржавы для рэстаўрацыі га-

лоўнага манумента крэпасці, казематаў, казармаў у паўночна-заходняй частцы мемарыяльнага комплексу, а таксама Усходняга форта і форта №5.

Сяргей Біспанскі, дырэктар Музея гісторыі Магілёва:

— На нашым мемарыяльным комплексе «Буйніцкія поле» мы збіраем урэхі музея. Паводле распрацаванага праекта, будынак у плане будзе мець форму ордэна Вялікай Айчынай вайны. Задача размясціць будучы павулоў на пляцоўцы побач з мемарыялам, а не на ім самім, каб не паруніць камяніканы. У музеі змесціцца дапоўненая экспазіцыя, мультымедыянае абстаўляванне, якое раскажа пра геаграфічны падвзг абароны ў горада. Мы будзем збіраць сродкі, у тым ліку і ў дабрачынцаў, але і без дапамогі дзяржаўнага бюджэту не абыходзіцца. Адчыніць дзверы музея мусіць у 2025 годзе, акарат на юбілей Вялікай Перамогі.

Іна Сафронава, начальнік аддзела ізаляцыйнай работы, культуры і па справах моладзі Калінінскага раённага камітэта:

— У нашым раёне вядзецца рэстаўрацыя комплексу Свята-Багародзічнага манастыра, былога калегіума сьвітаў XVIII стагоддзя, з манастырскім будынкамі, аградожкі, брамай і везжамі. Размяшчаецца гэты аб'ект, якому спрыжае і дапамагае статус гісторыка-культурнай каштоўнасці другой катэгорыі, у аграгарадку Юравічы. Рэстаўрацыйнае вядзенне з 2007 года, і паступова асвойваюцца срокі як мясцовага, так і дзяржаўнага бюджэту. Вядома, работа карпатлівая і патрабуе пільнай увагі. Сёння на гісторыка-культурнай каштоўнасці выкананы афарбоўка ўсіх фасадаў, унутраныя тынкавалыяныя работы, улакаванне даху, амаль праведзены электрыка і аявіленне.

Падтрымаваў Павел САЛАЎЕУ

Падзеі, факты, каментарыі

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 5 ліпеня прапэў нараду з кіраўніцтвам Савета Міністраў і губернатараў. Адной з тэм стаў падтрыманне законапраекта «Аб дадатковых мерах у сацыяльна-працоўнай сферы». Згодна з ім, Урад прапануваў прыняць меры па забяспечэнні стабільнасці ў сацыяльна-працоўнай сферы ва ўмовах саніцыі на тэрымі да канца гола.

Каб падтрымаць працоўныя калектывы, прапануецца аказваць мэтанаву дзяржаўную падтрымку найбольшым. Прэзідэнт выказаў наспраджанасць, ці не працягне ствараць у прапрыемствах, і наколькі справядліва і абгрунтавана будзе аказанне такой падтрымкі: «Устае пытанне, навошта мы прапавіш? У мяне ўсё ідзе добра, таму што пачнуе працоўны калектыв, а на іншых прапрыемствах праваліў работу, у асноўным па суб'ектыўных прычынах, — і ім адразу выдзяляюць грошы з бюджэту».

Таксама ў падтрыманнаым урадам праекце папшыраюцца магчымасці найбольшайка па арганізацыі працы, што павінна забяспечыць стабільную работу прапрыемстваў і стварыць дадатковыя рэсурсы, каб эфектыўней залезінічаць работнікаў і не дапусціць пацлення іх даходаў. Як расцямляць віш-прам'ер Юрыя Назараў, размова абжае ад тым, што ў Працоўным коўдэксе ёсць пэўныя абмежаванні па працігасці звышнурочнае работ, колькасці выхадных, якія можна выкарыстоўваць, па перавадэ работніка па рашэнні найбольша на іншую работу.

Ішчч прапануецца ўстаўнаць дадатковыя меры сацыяльнай абароны сем'яў, якія трапілі ў складаную фінансавую сітуацыю. Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што выступае за тое, каб падтрымка аказвалася менавіта тым, каму яна сапраўды патрэбна. «А падтрымка моццу толкі тых, хто неспрэчна сутыкаецца з гэтымі сем'ямі. Мы толькі можам канцэнтравана ўказаць, што гэтыя трэба рабіць. І пастаньці на кантроль, як на месцы губернатара, старшыня райвыканкама і сельскага савета аказваюць падтрымку сем'ям», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

Па выніках дыскусіі прынятыя рашэнне зафіксаваць дадатковыя меры падтрымкі грамадзян і працоўных калектываў не ў праекце закона, а ў праекце указа Прэзідэнта. У бліжэйшым часе дакумент будзе падрыхтаваны і ўнесены на разгляд кіраўнікі дзяржавы.

На цырымоніі адркрыцця Мінскага дзіцячага клінічнага цэнтру стамагалоў і старшыня Савета Рэспублікі **Наталія Качанова адзначыла, што дзяржава ў далейшым будзе выконваць праграмы па сацыяльнай падтрымцы грамадзян.**

«Нягледзячы на саніцыі, краіна развіваецца, дзяржава выконвае ўсе заданні, — адзначыла Наталія Качанова. — Няма ніякага сумнення, што мы будзем развівацца і надалей і ўсе запанаваныя мерапрыемствы, усё праграмы па сацыяльнай падтрымцы нашых грамадзян будучы выконвацца адначынач».

Намеснік Прэм'ер-міністра Беларусі Ігар Петрышанка, кіраўнік рэспубліканскага аргкамітэта фестывалю «Славянскі базар», аданіў гадоўнасці сінчынных пляювак да фестывалю, які праідзе ў Віцебску з 13 да 18 ліпеня, а таксама ўсіх гарадскіх і правааюўных службаў, якія будучы залезінічаны на маштабным форуме.

«Мы павінны з кожным годам прырастаць у плане і арганізацыйным, і самае гадоўнае, творчым», — абазначыў пазіцыю Ігар Петрышанка.

Віш-прам'ер не толькі заслухаў даклады кіраўнікоў форуму, горада, прадставікоў санцілдукаў, правааюўных органаў аб сталы і гадоўнасці да фестывалю, але і пабываў на гадоўнай сінчыннай пляюўцы «Славянскі базар» — у Летнім афіцэрытары.

«Мы сёння паабраўна разгледзілі арганізацыйны склад фестывалю, які ідучы падтрымоўваць мерапрыемствы ў гонар творцага складанка — канцэрта адркрыцця і гала-канцэрта закрываі, і вядома ж, гадоўнасці інфраструктуры — гарадской, у першую чаргу Летняга афіцэрытары, які з'яўляецца традыцыйным месцам прыняцця гледачоў і дзе праходзіць асноўныя мерапрыемствы форуму. Усё адрправаана, апаратымы гаговы, усё ведоўнае сваю працу, дзе і кі дзейнічаць. Утвэўнены, што многім захопана прыехаць, у тым ліку ў сувязі з пачэным паслабленнем мер антыкавіднага рэжыму, мы чакаем паток турыстаў».

Наш фестываль будзе традыцыйна месцам сяброўства, дэманстравіць шчыры духоўнасці славянскіх народаў. Той гледач, які будзе наведваць фестываль і глядзецца па тэлевізары, атрымае неабходны зарад натхнення, камфорту, каб фестываль працягваў трымаць высокую марку міжнароднага форуму мастацтваў», — падаумаваў Ігар Петрышанка.

Натхнёна!

Майстры мастацтваў Беларусі прадставіць на "Славянскім базары ў Віцебску" гала-канцэрт "Натхненне жыцця".

— Чалавек, і асабліва творчы, не можа жыць без натхнення, — пракаментавала назву і саму канцэртную беларускага канцэрта на фестывалі рэжысёр Уладзіслава Арышоўскага, літаральна напараладзіла падзеі ўзнагароджаная мэдальём Францыска Скарыны. — Але ж у кожнага з нас свой погляд на натхненне, і мы імкнемся гэта адлюстраваць. Увогуле гэты паняцце настолькі ўсеабамятае, шматзручней, глыбока філасофскае і адначасова высока паэтычнае, што колькі ні намагайся, а ўсё ягоная бакі, усё магчымыя яго прычыны цалкам ахапіць не атрымаешца. Бо гэта яшчэ і тая загадка, што не паддаецца разгадка: натхненнем жывіць станаюцца само жывыя. Там не менш асобныя канцэртыя блокі і нумары сканцэнтруюць увагу глядачоў на тым ці іншым складніку.

Беларуская культура і наша нацыянальнае мастацтва ўжо самі па сабе з'яўляюцца важнымі вытокамі натхнення. Сярод яго крыніц таксама — наша гісторыя, багатая на падзеі і светла вядомыя імёны. Вера — а ў беларускае яна шматканфесійная. Памятныя мясяціны. Само жывыя, ягоны рух, будаўніцтва, на ўтанараваны званнем заслужанага мастацтва Беларусі, і трые вядучых розных тэлеканалаў: Кацярына Шцішэвіч, Марыя Хрусталёва, Данііл Жланныко. А ў фінале ўсё ўдзельнікі вечарыны выкажуць уласнае меркаванне, у чым кожны з іх бачыць сваё натхненне.

Мы робім усё, каб і гала-канцэрт, і гэтыя фінальныя выказванні не пакінулі глядачоў абыякавымі. Каб прымуцілі задумацца, што такое натхненне, і самастойна вырашыць, што менавіта для таго ці іншага чалавека больш значнае, што асабіста яго на дзеячы, становіцца жывым чымсьці і рухавіком. Упэўнена, публіка будзе пасля канцэрта папраўдзе натхнёна!

Весці канцэрт будуць знаны актёр Руслан Чарнецкі, няда-

мастака Ірына Маркава-Шагал, госці з Ізраіля, Расіі, Латвіі, Малдовы ды іншых краін.

— А ў сам дзень нараджэння майстра, 7 ліпеня, аб 11-й гадзіне ў Нарваўскай гарадской бібліятэцы адкрылася Міжнародная выстава дзіцячых малюнкаў "Я жывіць правёў у працыванні цуду...", — расказаў "К" член праўлення беларускага нацыянальна-культурнага таварыства "Сябры" Віктар Байкачоў. — А крыху пазней, а 13-й гадзіне, калі памятнага члена Марку Шагалу прайшло ўрачыстае мерапрыемства, прысвечанае юбілею вялікага мастака.

Далам, што правядзенне праекта падтрымала Пасольства Рэспублікі Беларусь у Эстонскай Рэспубліцы. Апарат Упадўнаважанага па справах разлігі і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь, Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур, а таксама Фонд інтэграцыі Эстоніі, Міністэрства культуры Эстоніі і Улады горада Нарва.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
Фота Віктара Байкачова
прадстаўлена Нарваўскім беларускім нацыянальна-культурным таварыствам "Сябры".
На здымках малюны ўдзельніц праекта "Наш Шагал"

націнае да міру, працавітасць і мужнасць беларускага народу. А ці ж не бачыць нас касмічныя далечыні? Апошнім часам гэты рытарычнае пытанне набыло асаблівую актуальнасць, бо, як вядома, дзе дзбор кандыдатаў ад Беларусі на палёты ў космас.

Яшчэ нас натхняе родная беларуская мова. Нарэшце, каханне! Гэта ўвогуле адна з самых невычарпальных крыніц. Мы натхняемся творчасцю "Песняроў", мастацтвам нашых юбіляраў — народнага артыста Беларусі Анатолія Ярэменкі, заслужанай артысткі краіны Ірыны Дарафеевай. Усё перлічыць немагчыма! Бо гэта будуць і вядомыя песні, і, як заўважылі, прэм'ерныя, папрытвананыя да "Славянскага базару ў Віцебску" і гэтага тэматычнага праекта.

Варта таксама адзначыць, што падчас праекта "Наш Шагал" ладзіліся майстар-класы, на якіх калі ста ахвотных змалі

правіць сябе і стварыць уласны твор на матывах карцін вялікага майстра. А 28 мая ў інтэрнэце, на платформе Zoom, была праведзена міжнародная анлайн-канцэртыя, у якой прынялі ўдзел мастацтвазнаўцы Віцебскага музея Марка Шагала, музея гісторыі і культуры пасёлка Галахоўка з Палмаскоўя, піяменніцы

Бо мала хто ведае, але Марк Шагал быў не толькі вялікім мастаком, але і з дзіцінства захапляўся паэзіяй ды пісаў вершы.

Варта таксама адзначыць, што падчас праекта "Наш Шагал" ладзіліся майстар-класы, на якіх калі ста ахвотных змалі

буду казаць пра тое, што наш беларускі скарб — Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы; жыў да нас 100 гадоў, жыве падчас нас і будзе жыць пасля нас доўгія гады. Пакуль у чалавека будзе патрэба ў адуляўнай камунікацыі, тэатр заўсёды застанецца тым, кім. Прынамсі, я шчысілы дзень натхнення рэспірацыя і імкнемся асобіць працоўныя адносіны. На далёкім этапе ў нас няма часу, каб паслабіцца і апачыць. Мы кожны дзень ностона рэспірацыя і імкнемся асобіць працоўныя адносіны. На далёкім этапе ў нас няма часу, каб паслабіцца і апачыць. Мы кожны дзень ностона рэспірацыя і імкнемся асобіць працоўныя адносіны.

— Не будзем адмаўляць той факт, што нас вельмі мала, а аб'ём працы значны. Нягледзячы на гэта, у калектыве складоўца выдатныя працоўныя адносіны. На далёкім этапе ў нас няма часу, каб паслабіцца і апачыць. Мы кожны дзень ностона рэспірацыя і імкнемся асобіць працоўныя адносіны.

— У 2021 годзе вас прызначылі на пасаду мастацкага кіраўніка тэатра. Як вы адчуваеце сабе ў новай ролі?

— Па адуляваных скажу так: увесь час унікаюць пытанні, якія патрабуюць рашэння. Хочанца выконваць сваю працу якасна і падтрымліваць імідж тэатра. Гэта, у сваю чаргу, патрабуе вялікіх фізічных і эмацыянальных рэсурсаў.

— А як складоўца адчуваеце сябе ў якасці кіраўніка тэатра?

— Яна адчуваеце сябе ў якасці кіраўніка тэатра.

Уладзіслава Арцыкоўская

У канцы ліпеня Купалаўскі тэатр завяршае свой 102-і тэатральны сезон. Гэты год у жыцці тэатра быў напоўнены гасцёрнымі турамі, новымі пастаноўкамі і бяскошчымі рэпетыцыямі. Мастацкі кіраўнік Купалаўскага тэатра Вольга Няфёдава прыдзержыла перад намі кулісы і расказала пра тое, чым запамінуся гэты сезон.

— Вядома, наш тэатр жыве і дышае творчасцю. Цяпер мы працуем у ўзномненым рэжыме, таму што трупы на далёкі момант складоўца з 27 чалавек. Гэта цяжка рытм, якога не было ніколі. У працэсе работы мы адолелі велізарны пласт працы, які паўстаў перад намі. Бо давлялося аднаўляць рэпертуар, і ў выніку за паўтара года трупы паставіла дзесяць спектакляў. Вытрымаць такую нагрузку дапамагаюць родныя сцены тэатра, а таксама яго калектыву. У нас планавалася і скарб прэм'ера, але з-за дэваліцы пачынаюцца гасцёрныя трафіка, а таксама каб пастаноўка была больш якаснай, мы перанеслі яе на верасень. Хачу сказаць, што ўсе актёры — супермайстрыны, нягледзячы на такі шалёны тэмп, яны працягваюць працаваць у поўную сілу.

— Не скарэц, што пандэмія аказала не самае лепшае ўздзеянне на працу тэатра, і толькі апошнімі месцамі яны пачалі актыўна вяртацца да свайго былога працоўнага рытму. Ці закранула гэтая праблема Купалаўскі?

— Падчас чарговай хвалі ковіду, на жаль, перахарвала ўся трупы. Нехта з нас трапіў у шпіталь, некаторыя лячыліся дома. Узімку нам даводзілася нават адмяняць спектаклі. Калі месцамі мы ўсё хварэлі, а потым набраліся сілы і запрасілі глядачоў на спектаклі. Самае важнае, што людзі прыходзілі ў тэатр. Ніхто і не падумваў здаваць квіты, таму задала запанялася з лішкам. Мабіць, гэта разуменне было выклікана тым, што біда кранула амаль кожнага. Найдаражэйшае, пра што можна казаць, — пра падтрымку з боку глядачоў.

— Давайце пагаворым з вамі пра гасцёрныя жывыя тэатра. З 3 па 8 чэрвеня ў рамках Дзея культуры Беларусі ў Расіі вы наведзілі Маскву. Як вас сустрэла расійская

Падарожжа ў рамках Дзея культуры Беларусі ў Расіі было нацыянальным. За два дні мы адыгралі спектаклі "Паўлінка" і "Жаніцьба". Гледачы купалі нас у авашнях. Важна адзначыць, што на спектаклах былі абсалютна розныя публіка. Таму што "Паўлінка" — гэта несямяротная класіка, а "Жаніцьба" — гэта пастаноўка нашага маладога рэжысёра Данііла Філіповіча, сучаснае працыванне п'есы Мікалая Гогаля. Прыемна ўразліва рэакцыя расійскай публікі на абодва спектаклі, іх удзялілі ў аднолькавай меры дэпала і захоплены. Безумоўна, такія гасцёрны ўмоўваюць стаўленні ў нашым краінамі, робяць гонар нашай Беларусі, і гэта вельмі важна ў разуменні і працягваюць такую працу.

— У рамках фестывалю Беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне вы паказалі знакамітую "Чорную панно Нясвіжа". Як адчуваеце сябе ў якасці кіраўніка тэатра?

— Магу сказаць адно: глядач зараз сапраўды. Я кажу гэта, грунтуючыся на сваім досведзе, калі знаходжуся на сцэне і звяртаюся наўпрост да яго. Глядач стаў больш шчырным, таму што людзі, якія прайшлі выпрабаванні пазнага кітала-

— Яна адчуваеце сябе ў якасці кіраўніка тэатра.

у нас маем патрэбу ў падтрымцы. Ці ёсць людзі, якія гатовы дапамагчы тэатру ў любы час? — Магу сказаць, што Міністэрства культуры на чале з Анатоліем Месчыславічам Маркевічам робіць для нас усё, каб наш тэатр добра і якасна працаваў. Калі ёсць неабходнасць, звяртаюся з тым ці іншым пытаннем да паважанай Ірыны Уладзіміраўны Дрыгі і атрымліваю кансультацыю ці дапамогу. На мой погляд, так і павінна быць, бо вырашаюцца важныя пытанні развіцця культуры праблемы, у прыватнасці, тыя, што датычаць Купалаўскага тэатра.

— Разважваючы над тэмай будучыні Купалаўскага тэатра, якім вы яго бачыце?

— Я заўсёды казала і

— Вядома, наш тэатр жыве і дышае творчасцю. Цяпер мы працуем у ўзномненым рэжыме, таму што трупы на далёкі момант складоўца з 27 чалавек. Гэта цяжка рытм, якога не было ніколі. У працэсе работы мы адолелі велізарны пласт працы, які паўстаў перад намі. Бо давлялося аднаўляць рэпертуар, і ў выніку за паўтара года трупы паставіла дзесяць спектакляў. Вытрымаць такую нагрузку дапамагаюць родныя сцены тэатра, а таксама яго калектыву. У нас планавалася і скарб прэм'ера, але з-за дэваліцы пачынаюцца гасцёрныя трафіка, а таксама каб пастаноўка была больш якаснай, мы перанеслі яе на верасень. Хачу сказаць, што ўсе актёры — супермайстрыны, нягледзячы на такі шалёны тэмп, яны працягваюць працаваць у поўную сілу.

— Не скарэц, што пандэмія аказала не самае лепшае ўздзеянне на працу тэатра, і толькі апошнімі месцамі яны пачалі актыўна вяртацца да свайго былога працоўнага рытму. Ці закранула гэтая праблема Купалаўскі?

— Падчас чарговай хвалі ковіду, на жаль, перахарвала ўся трупы. Нехта з нас трапіў у шпіталь, некаторыя лячыліся дома. Узімку нам даводзілася нават адмяняць спектаклі. Калі месцамі мы ўсё хварэлі, а потым набраліся сілы і запрасілі глядачоў на спектаклі. Самае важнае, што людзі прыходзілі ў тэатр. Ніхто і не падумваў здаваць квіты, таму задала запанялася з лішкам. Мабіць, гэта разуменне было выклікана тым, што біда кранула амаль кожнага. Найдаражэйшае, пра што можна казаць, — пра падтрымку з боку глядачоў.

— Давайце пагаворым з вамі пра гасцёрныя жывыя тэатра. З 3 па 8 чэрвеня ў рамках Дзея культуры Беларусі ў Расіі вы наведзілі Маскву. Як вас сустрэла расійская

Падарожжа ў рамках Дзея культуры Беларусі ў Расіі было нацыянальным. За два дні мы адыгралі спектаклі "Паўлінка" і "Жаніцьба". Гледачы купалі нас у авашнях. Важна адзначыць, што на спектаклах былі абсалютна розныя публіка. Таму што "Паўлінка" — гэта несямяротная класіка, а "Жаніцьба" — гэта пастаноўка нашага маладога рэжысёра Данііла Філіповіча, сучаснае працыванне п'есы Мікалая Гогаля. Прыемна ўразліва рэакцыя расійскай публікі на абодва спектаклі, іх удзялілі ў аднолькавай меры дэпала і захоплены. Безумоўна, такія гасцёрны ўмоўваюць стаўленні ў нашым краінамі, робяць гонар нашай Беларусі, і гэта вельмі важна ў разуменні і працягваюць такую працу.

— У рамках фестывалю Беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне вы паказалі знакамітую "Чорную панно Нясвіжа". Як адчуваеце сябе ў якасці кіраўніка тэатра?

— Магу сказаць адно: глядач зараз сапраўды. Я кажу гэта, грунтуючыся на сваім досведзе, калі знаходжуся на сцэне і звяртаюся наўпрост да яго. Глядач стаў больш шчырным, таму што людзі, якія прайшлі выпрабаванні пазнага кітала-

— Яна адчуваеце сябе ў якасці кіраўніка тэатра.

Вольга Няфёдава, Генадзь Аўсінніаў. "Паўлінка"

у нас маем патрэбу ў падтрымцы. Ці ёсць людзі, якія гатовы дапамагчы тэатру ў любы час? — Магу сказаць, што Міністэрства культуры на чале з Анатоліем Месчыславічам Маркевічам робіць для нас усё, каб наш тэатр добра і якасна працаваў. Калі ёсць неабходнасць, звяртаюся з тым ці іншым пытаннем да паважанай Ірыны Уладзіміраўны Дрыгі і атрымліваю кансультацыю ці дапамогу. На мой погляд, так і павінна быць, бо вырашаюцца важныя пытанні развіцця культуры праблемы, у прыватнасці, тыя, што датычаць Купалаўскага тэатра.

— Разважваючы над тэмай будучыні Купалаўскага тэатра, якім вы яго бачыце?

— Я заўсёды казала і

— Вядома, наш тэатр жыве і дышае творчасцю. Цяпер мы працуем у ўзномненым рэжыме, таму што трупы на далёкі момант складоўца з 27 чалавек. Гэта цяжка рытм, якога не было ніколі. У працэсе работы мы адолелі велізарны пласт працы, які паўстаў перад намі. Бо давлялося аднаўляць рэпертуар, і ў выніку за паўтара года трупы паставіла дзесяць спектакляў. Вытрымаць такую нагрузку дапамагаюць родныя сцены тэатра, а таксама яго калектыву. У нас планавалася і скарб прэм'ера, але з-за дэваліцы пачынаюцца гасцёрныя трафіка, а таксама каб пастаноўка была больш якаснай, мы перанеслі яе на верасень. Хачу сказаць, што ўсе актёры — супермайстрыны, нягледзячы на такі шалёны тэмп, яны працягваюць працаваць у поўную сілу.

— Не скарэц, што пандэмія аказала не самае лепшае ўздзеянне на працу тэатра, і толькі апошнімі месцамі яны пачалі актыўна вяртацца да свайго былога працоўнага рытму. Ці закранула гэтая праблема Купалаўскі?

— Падчас чарговай хвалі ковіду, на жаль, перахарвала ўся трупы. Нехта з нас трапіў у шпіталь, некаторыя лячыліся дома. Узімку нам даводзілася нават

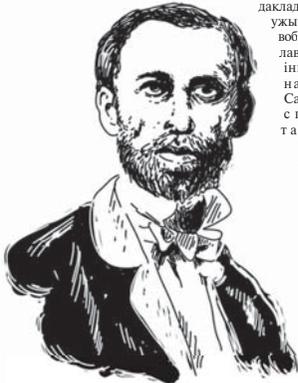

Сцэна са спектакля "Каралева прыгажосці". Мэг (Галіна Анчышкіна) і Пато Дулі (Павел Канёк)

У сярэдзіне чэрвона мічанам быў паднесены падарунак-вышлік: з гастролямі прыехалі Гомельскі гарадскі маладзёжны тэатр. Насамрэч хутчэй адбыўся абмен: трупы РТБД з'ехалі ў Гомель, а яны — да нас, з двума спектаклямі маладога і амбіцыйнага рэжысёра Віталія Краўчанкі, чатырма найталенавіцейшымі актэрамі і гразавікамі (чамусці здаецца, што толькі ў гразавік магло змясціцца гэтае багачце) дэкарацыі.

Марціна МакДонаха ў РТБД ўжо ставілі. Ціпер ідзе паказ яго п'есы «Калека з вострава Іншаман», у якой

грае Аляксандр Ніканенка — пасля прэм'еры многія карысталісякі Instagram дзівіліся таму, што актёр насамрэч шалкам здаровы, настолькі дакладна ён ужываўся ў вобраз чалавека з інваліднасцю. Сам жа скаржэцца на тое, што ён не можа сапраўды паказаць сваю істоту. А вось «Каралева прыгажосці», якой даў сцэнічнае

СТУЖКА ЖЫЦЦЯ

Міхаіл Башылаў 1821 — 1870 гг.

Беларускі, расійскі мастак, кіжыкі ілюстратар. Найбольш вядомы малюнкамі да твораў класічнай літаратуры, у тым ліку як першы ілюстратар рамана Л.М. Талстога "Вайна і мір".

1821 г. нарадзіўся 18 кастрычніка ў мястэчку Пярэмы Гарадзенскага павета Малеіцкай губерні (цяпер Жабовіцкі раён Гомельскай вобласці) у шляхецкай сям'і.

1840 — 1844 гг. Вучыцца на юрыдычным факультэце Харкаўскага ўніверсітэта. Падчас навучання ідэалізаваў партурныя жывыя, збіраўся з праграмай малюдаў і працягвае малюваць. Злучае свае мастацкія работы ў харкаўскі альманах "Молодик".

1848 г. Пярэпадзе ў Маскву, дзе працуе пераказчыкам у арыёе Міністэрства замежных спраў. Адначасова з гэтым наведвае заняткі Маскоўскага вучэлішча жывапісь, скульптуры і дойдыста, выступае свае працы.

1860-я гг. Мастак працягвае ілюстравальную дзейнасць. З'яўляе ў рукі выдатныя малюны да твора Міхаіла Салтыкова-Шчарына "Туберскіх нарцыс" і да кнігі "Вулчын тып" А. Галічанскага.

1866 — 1870 гг. Працуе ілюстратарам Маскоўскага вучэлішча жывапісь, скульптуры і дойдыста. Адначасова з гэтым піша партрэты і панорамы на беларускіх і ўкраінскіх тэмах, ілюструе класічныя творы рускай і ўкраінскай літаратуры.

1870 г. Мастак зазваруў на сухоты і адрываўся на лясчанне ў Ціроў (Аўстрыя), дзе і памёр ва ўзросце 49 гадоў. Пахаваны там жа.

Пярэпачатковую адукацыю атрымаў падчас катэды навучання. Ужо ў маленстве вывучаўся творчыя задаткі, імянае да малевання.

Спрабуе себе ў якасці ілюстратара. Разам з Я. дэ Балеманам робіць малюны да пачатковага зборніка "Кабзар" Тараса Шаўчэнка. Творчасць апошняга для мастака ў будучым стане падставой для стварэння шэрагу карцін.

Пасля заканчэння навучання жыўце то на раздзеле, то ва Украіне. Пэўны час слухачы чыноўнікум у Адэсе, у якасці пераказчыка і бесарыскага генерал-губернатора.

1852 г. Ажаніўся са сваёй кузінай Марыяй Беленкай. У іх з'явіўся нарадзілаец 5 дзяцей.

Адна з ілюстрацый да "Туберскіх нарцыс" (фрагмент)

Ілюстрацыя да рамана "Вайна і мір" (фрагмент)

Ілюстрацыя да Тора ад ротуму (фрагмент)

Ілюстрацыя да Тора ад ротуму (фрагмент)

Ілюстрацыя да камедыі "Тора ад ротуму" Башылаўа сапраўднае прыносіць вельмі шмат, ствараючы мастацкі і сямейны не з'яўляе свайго значэння.

У гэты перыяд мастак бярэцца за ілюстраванне рамана-эпікі "Вайна і мір" Льва Талстога. Малюны стварылі з удзелам пісьменніка, таму вобразы, найменшаны Башылаўам, імянае самымі дакладнымі. Усяго было створана 30 малюнкаў.

Ужо першае выданне рамана "Вайна і мір" Леў Талстой планавалі выпусціць ілюстраваным, аднак гэты намер не ажыццявіўся праз паказ на друкарні бедства значнага галасаві гораў і ілюстраванні і з 30-ці ірыганіаў малюнкаў мастака імянае толькі 23. Яны і сёння захоўваюцца ў Дзяржаўным музеі імя Льва Талстога ў Маскве.

Дуэт любові і нелюбові

навішча прычынай плётка, а згубішча, схавашча сюрд незяёмшаў і стаць там нарэшце шчаслівым... Вятль Краўчанка дае сваім героям менаштаўны — яркі, жыццярэдасны колер, які па сканчэнні часу раптам імянае, імянае адсылае да лякарні. Стары халадзільнік, пра які ведаеш, што трэба павяшчу дзверыма машынай, каб яны закрыліся. Шпюра адзіляе адін пакой ад іншага, бо калісьці не хапіла грошай на нармальныя дзверы, а потым вельны рамонт так надукаўшы, што і ён змырліўся. Некалькі чэзлых кветак у аблупелых чыгунах. Электрычны чайнік. Эмаляваны тазік. Ракавіна, з якой пастаянна чымсьці смардзіць. Дзеянне адбываецца ў Ірландыі.

Морын (Валерыя Лагуто) і Мэг (Галіна Анчышкіна)

машын, чым калі глядзіш спектакль. Не, актэра не дазваляе ненавідзець сваю Мэг. Яна робіць не такой чалавечай, жыюй, што гэты зле: ну навошта, навошта яна паказвае ўсё так,

як ёсць? Галіна Анчышкіна грае сваю Мэг так, што яна не магчыма ненавідзець. І любіць яе... немагчыма таксама. Яна разраджана, гэтая старая Мэг. Да яе адчуваеш

нейкі грэблівы жал, але не злосьці. Яна старая жанчына, якая тыраніць сваю дачку на прашу сарака гадоў. Яна вылівае свой бруд у раквіну (гледзюч вочнае), дэ вось чым агупь смардзіць! Яна кідаецца рыжымі. Яна скоўвае дачку кайданамі, баюкае і мучыць, мучыць, мучыць. І мучыцца сама, але гэтая мукса — лепшыя за аб'якавыя. Усё лепш за аб'якавыя.

І Морын побач. Спярыша зявеша, што гэты саракагадовага рудая жанчына — абсалютна знаёмы персанаж. У яе на твары адбят стомленасці, яна нікога не любіць і нічога не жадае. Яе маці, якая прывязала Морын да сябе кайданамі, бышам бы іскончана першакода на шлху да шчаслівага жыцця. Сепараньні не здыралася. Усё ў жышці Морын падпарадкавана бярэць за маці. Яна купіла імянае нечыя, яна робіць тое, што не хоча, яна застаецца ў гэтым і Богам, і чортам забытым Лізіяйне і не можа з'ехаць.

Валерыя Лагуто неверагодная ў ролі істэрэчнай, незадаволенай жышчэм жанчыны, якую само жышчэ разбурыла і растаптала, ад якой пакінула толькі нікчэмную абалонку, выткачаную з крыўды, шкаданяняў і нывыкананых мараў. Аднак ёсць моманты, калі Морын сапраўды каралева прыгажосці, яна такім расказваным, такім яркім, што становіцца нывяма.

Калі на сцэне з'явілася Пато Дулі (Павел Канёк), зявеша, што вось яна — магчыма, якая так доўга забягала Морын. Ён мілы, добры і прыемны. Ён называе яе каралевай прыгажосці, і яна верыць гэтым самазабыўна і апантана. Толькі вось не можа быць жышчэ такім простым, як нам таго хочаша. Разам са з'яўленнем на сцэне мілага, добрага і ва ўсім сэнсах станоучага Пато Дулі, на ёй пачынае разгортвацца пекла. Дэмань, які да гэлага забілі ў свае норкі, павыліліся, выскалілі зубы. І нелюбоў, якая была ўсё ж прыхільнаасцю, якая выяўлялася ў палатунках і аб'яках пасля лютой бойкі, нелюбоў, якая была ўсё ж такі любюбоў — перакручанай і жорсткай нелюбоў ахвяры і тырана, што ўвесь час мяняюшца ролямі, — стала нывяношца. Не гарачы, не той, ад якой можна астыць, а любай разлу і раздзялення. Любай не смат, але панаў аб тым, як пазабіла ад пакупільных скандалаў.

З'яўленне Пато Дулі ператварае звычайную кватэру ў сіэну. Морын грае вобраз экстравагантнай, фатальнай вяр'яткі, гатовай на ўсё. Яна распрачэа, і, зявеша, што зямае не толькі вопратку, але агаляе душы, паўстае перад намі ў сапраўдны абліччы — скалечаная нелюбоўю дзіўчынка. Мэг грае лютасці і сорам, хоць усё яна перапоўненая смуткам ад таго, што дачка пачала вырывацца з кайданкоў. Гэтая дэва — дэва, які фармануец сорака гадоў, у іх гульня няма ні грама фальшы, яны дакладныя ў кожным рыху, у кожным жэсце настоўскі, што вы, даверлівы глядзю, спачыту ім верыце. Але Пато Дулі — непаварот, нывяртаны, нейкі скамечаны ў неадпаведнасці жаданяў і дзеянняў, ён вывабеша. Ён нават не спрабуе палатзіцца пад гульню абедзвюх жанчын, ён — міжвольная дэкарацыя для іх спектакля, і ўсё ж ён, у сваёй нывёмкай і фальшы, ў сваім нежаданні брэх адказнасці і любюбы, у сваім сыходзе і ў сваім ад'езце, у сваім канчатковым расставанні, — ён значна больш сумленны за Морын і яе маці. Мо ад таго, што ён звычайна чалавек, а не вяр'ятка.

Нелюбоў не можа скончыцца добра. У «Каралева прыгажосці» Морын ператвараецца ў тую, каго ненавідзела.

І вось тут мы падбіраем адрэз да некалькіх стрэмкаў, у здымаюць б, бездакорным палатне спектакля.

На гуквое суправаложненне спектакля рэзка звяртаюць увагу. Толькі калі яно

неверагодна выбітнае або, наадварот, непрыемнае. У «Каралева прыгажосці» вельмі павучальная музыка. Гледзюч з дапамогай яе бышам бы кажаць: «адчуў напружанне», «вось тут абэ дуршч галаву», «засмучаюся». Зразумела, што музыка прыйшла з вызначэння «бавяж», якое бадзёра красуюцца на афішы. Прэда, побач імянае адно слова — «схуюшны». І ад кухні, з бясчюныма на ёй размовамі, слязьмі, істэрыкамі, бітым посудам і раскіданай ежай, у спектаклі куды больш, чым ад боекі. І псіхалогізм у ім прапісаны на розных узроў-

Ксенія ЗАРЭЦКАЯ

АҮТОГРАФ З БЕЛАРУСКОЙ ЗЯМЛІ

Была ў мяне вёска

Юнаком я быў шчаслівым, а таму разбэшчаным. Я, гарадкі, меў сваю вёску, перададзеную мамой пачацьцю. Я сумуе па гэтыя вёскі як па родным чалавеку, які падняў мяне на ногі, выхаваў, даў крылы, каб я ўзняўся над палямі ды лугамі, зразумеў гэтую зямлю і стаў яе часткай.

А вёска стала часткай маёй душы. І вось знікла яна пасля чарнобыльскага ператрусу, сышла з жыцця. Але пакінула веды пра тое, чаму булы вяртаюцца ў буслянкі, чаму найлепшыя краскі растуць на самым далёнім полі, а лясная крніца робіць волатамі нават ковалых...

ЖЫВЫЯ МОГЛІКІ

Яшчэ раз хачу разабрацца, што мы губляем. Хоць і кажуць, што нельга вяртацца туды, дзе калісьці было добра, я час ад часу сюды вяртаюся. Тут нават падумарукаў ад таго не застаюся. А дарога ісправілася (ці праз памяць, што пасля яе застаўся?) зарасла так, што нагадвае гунаў у ліквіды хмызняк. Дагледжанымі засталася толькі высюльчаныя могілкі. Купрэзюцы вяртаюцца сюды з усёго свету: і мёртвыя, і жывыя. А з мармуровых пліт і жалезных крыжоў глядзяць на мяне мая бабуля Васа, Мішык Канцава, агоняца Марыя і многія іншыя, блізка ды мілья для мяне.

ДОБРЫ ДЗЕНІ!

Але пакуль усё жывыя... Мама вучыць мяне, што ў яе вёсцы трэба вітацца з усімі: каго ведаеш і каго не. Я не ведаю пакуль нікога. Вітацца мне падабаецца, бо ўсе адказваюць і глядзяць вадзіва. Калі шыбуе па купрэзюцкай вуліцы адзін, чую за спінай: "Томкін пашоў!" Калі трохі падрос, стаў казачы: "Тамарыні! Мятункі! Бывае, сталючы разам з намі."

Першая жывіца не спадзяванна. Калі пасля высюльчанага дзядзьчаннага спрабуў ў Ветны вітацца з усімі, бацька кажа, што ў горадзе гэта не прынята. Не магу зразумець чаму. Горад горшы за вёску? У іцяпер падаецца, што крыхача за гэтым штопмычкім вясце, тое ж тлумачыць, чаму вёска знікае, а горад... Ды Бог з тым горадам! Не пра яго гаворка.

Падчас святкавання Дня Незалежнасці на Магілёўшчыне

ЛЮДЗІ

Мішык і Ілля пасля вайны вярталіся дахаты разам. Канцава кіраваўся ў родную Купрэзюку, а Ілля з літаратурным прозвішчам Пячорын — за Смаленск. Але ўбачыў сястру маёй маш Вару і застаўся ў Купрэзюцы. Так у мяне з'явіўся родны дзядзька і трое стрыханых братоў Пячорынаў.

Мае пётушны Барвара і Маруся — сумленне Купрэзюкі. Першая кіравала пасля вайны калгасам. Кіравала прышыпова і нават жоретка. Інакш, казала, нельга было.

Марусю звалі Маруськай, але ставіліся, як да святой. Яна з дзішнства была інвалідам, дзішчя не мела, але ўсіх чужых любіла як сваіх. Добрай была і справялівай...

ЗВЯРЫ І ПТУШКІ

Васька — конь з махноўскай душой. Нікога не слухаецца, апроча распара Іллі. Без мацюка каняка і кроку не робіць. Раз-пораз Васька прыязджае да нас у Ветку, каб у нашым горадзе бульбу пасадзіць, а потым выкапаць. Дзіва дзіўнае, бацьку майго ён слухаецца без мацюку. Ці не таму бацька стаў белягам, што кожны істапа на гэтым свеце яго разумела і павяжале?

А яшчэ я ў сваёй вёсцы пазнаёміўся з барбом. У бліжэйшай ручайце ён пабуваў адноўку, за вёў см'юко. Быў адноўка праз віншак, глядзя — на смежкі ён слупком стаіць. Мне ўбачыў — зашпакаў. Я, агадомшын, вырашыў тады, што ніколі не буду пачаўнічым. Бацьшч даявляўся і буслянню асабляе. Разам з вясковымі хлопцамі поўз праз хмызняк да поплава. Відовішча было ашаламляльным. Дзясяткі крылатых балерын віталі

танцамі васьню і тых, хто ўмее лятаць. З таго часу я таксама спрабуе гэта рабіць.

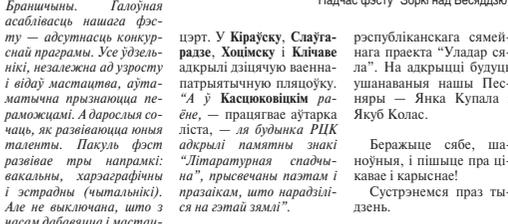
ФАНТОМНЫ БОЛЬ

Купрэзюкі няма больш за 30 гадоў. Калі чалавек губляе руку ці нагу, фантомны боль застаецца. Вёска няма, і мне баліць. Усе кажуць, што атрок людзей у гарады — сучасныя тэлізавіцы. Бол ад гэтага не співае. Таму што беларускія вёскі кананоў на вачах адзмаграфіі і адсутнасці працоўных месцаў. Я таму — светка. Ніўжо праз час крынічю вяду зямлінь хлараваная? Баліць...

ЖЫЦЦЁ — ГЭТА ТАНЕЦ

Паміраў, а жыта сей. Гэта справядная беларуская прымаўка надае спадзеву, што вытрымаем мы ўсе дмаграфіі. Беларусь доўга воякае, але калі ўсё ж заспявае, з рытму ніколі не саб'яса — і жыта вырастаіць, і дзетка на крыло паставіць. А дзеці заўжды лепшыя за бацькоў. Я проста ўпэўнены, што менавіта такі ўзроўень жыццёлюбства — у народнага харэаграфічнага ансамбля "Сувенір", які з'яўляецца Заслужаным аматарскім калектывам Рэспублікі Беларусь і жалеа?

А яшчэ я ў сваёй вёсцы пазнаёміўся з барбом. У бліжэйшай ручайце ён пабуваў адноўку, за вёў см'юко. Быў адноўка праз віншак, глядзя — на смежкі ён слупком стаіць. Мне ўбачыў — зашпакаў. Я, агадомшын, вырашыў тады, што ніколі не буду пачаўнічым. Бацьшч даявляўся і буслянню асабляе. Разам з вясковымі хлопцамі поўз праз хмызняк да поплава. Відовішча было ашаламляльным. Дзясяткі крылатых балерын віталі

Падчас фесту "Зоркі над Бясядзр'ю"

ГАЛОЎНАЕ СВЯТА

Наша пастаянная аўтарка Крысціна Башарымава, вядучы рэдактар **Магілёўскага** абласнога метадычнага цэнтра, зрабіла агляд святкавання Дня Незалежнасці на Магілёўшчыне. Мемарыяльны комплекс "Бунінцкае поле" сабраў людзей на мільян. У аграпарку **Вейна** ўрачыста адкрыўся дзіцячы парк "Патрыёт". Ён мае гулянае абсталяванне і спартыўныя пляцоўкі. У **Бабурыскім** раёне на мемарыяльным комплексе "Курган Славы" в. **Сычкава** праішла акцыя "Беларусь — мая слава, надзея і гонар". У **Чарыкаўскім** раёне адбыўся маштабны кан-

спубліканскае свята "Купалле" ("Александрый збірае сяброў"). Адной з асноўных палей стане выстава-кірмаш "Кола жыцця". Кожны рэгіён прэзентуе свае творчыя праграмы, якія адлюстроўваюць асаблівасці свят народнага календара. На кірмашы сваю творчасць прадставіць больш за 500 майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, а таксама звыш 80 майстроў з краін замежжа: з Таджыкістана і 13 рэгіёнаў Расійскай Федэрацыі. Абудзецца канцэрт "Адзіна ў свеце — разіма мая!" з удзелам творчых калектываў нашай краіны. У цырымоніі адкрыцця стаяць барышчэ узлез фіналісты

Хто запальвае зоркі ў маленькіх гарадах?

Пра творчую кухню чалавека на сваім месцы

Пра мястэчка **Хідры большасць беларусаў калі і чула, то толькі ў сувязі з "Беларускім Тунісам" — рэкавтарным вазарам Каташы, якога сваім мякім беларускай і прыёмнай блакітнай вадой кожнае лета прыцягвае турыстаў з усёй краіны. Аднак гэты аграпарк з насельніцтвам крыху больш за 800 чалавек жыве ўнікальным і аркім жыццём. Жыццём, якое схаваана ад нашых вачэй прыхамі і забавонамі, а таксама ўпэўненацю ў тым, што глухмень — гэта нейкае абстрактнае месца, дзе бабулі і дзядулі ажываюць толькі летам, калі да іх прывозіць унукаў.**

Стварэцтва ачуванне, што разам з моладдзю, якая кожны жыцень цягне свае валікі ў бацькоўскія машыны, каб з'ехаць у дарослае жыццё, гэты гарадок страчвае дыханне. Мне хочацца гэтае ачуванне разбурыць. Таму што ў многіх такіх гарадах ёсць чараўніцы — заснавальніцы свят, і з адной з такіх я змагла пагаварыць.

БЫЛО ЦЯЖКА

Ташына Гунько вучылася ў Хідры. Мярнуць пасля школы, як і многія іншыя, рванула ў горад пабольшы — у Гродна. Там адчулася ў культурывышчыніцы на рэжысёра самадзейнага тэатра. Пасля чатыры гады працавала ў Кобрыне ў парку імя Суворова мастацкім кіраўніком (у невялікіх гарадах часта менавіта кіраўніцтва парка займаецца арганізацыяй забавільных мерапрыемстваў).

На маё няёмкае пытанне: "Вы сапраўды марылі ладзіць святы?", яна смяецца:

— Я ўсё жыццё гэтым займаюся. Судовна памятаю першае свята, якое мне даручылі арганізаваць. Гэта былі Праволдзіны Зімы 1984 года. Тады яшчэ ішоў снег, ды так шмат, што на пляцоўках мы будавалі велізарныя снежныя галоўны казачныя героў. І ўсё ж тады я зразумела, што мне не хапае рэжысёрскага вопыту, і паступіла ў Інстытут культуры...

Працаваў у адзеле культуры Кобрынскага райвыканкама ніколі не ўваходзіла ў планы Ташыны Сцяпанавічы. Пятнаццаць гадоў, адладзеных гэтакім месцу, яна коратка і ёміста характарызуе адной фразай: "Была цяжка, але я справілася". Яе працу — упартую, самаадамоўную і сардэчную — перапыніла скарачэнне. Жанчына вырнула туды, акуль пачыналася, — у Хідры. І пра сваю дзейнасць у гэтай загітаўцы Хідрыскага Цэнтра культуры і волнага часу яна распавядае захоплена і з задавальненнем.

Беражыце сябе, шануюныя, і пішыце пра іх кавае і карыснае! Сустрэнемся праз тыдзень.

АСАБЛІВАЯ ЗЯМЛЯ

— Аграпарк Хідры — гэта асаблівая зямля, асаблівая людзі. У іх цяпер года ёсць два адметныя святы — Новы год і

Купалле. І ўсё роўна, што будзе адбывацца ў свеце, якое будзе надвор'е, 31 снежня ўвечары ўсе збіраюцца ў Доме культуры, а 6 ліпеня — на гарадской плячцы. На Новы год ажыятае да сябе такіх маштабаў, што нам даволіцца рабіць два мерапрыемствы: усе жалаючыя паглядзець спектакль проста не месціцца.

Традыцыйна ладзіць навагоднія паказы ў Хідры распачала Яяна Ващучак — былы дырэктар Дома культуры і мама вядомага беларускага спевака Тэа. І без "Фантазіі" тут не абходзіцца.

Сарадні ўзрост артыстаў тэатра "Фантазія" — каля сарака гадоў. Гэта ў асноўным работнікі СВК "Узыходная зара": аграномы, трактарысты, электрыкі, ёсць настаўніцы і кіраўнікі. Як праходзіць кастынг? Ташына Сцяпанавіча тэлефануе актывістам. За пяць гадоў працы калектыв сфарміраваўся, адуваў, стаў сям'яй.

ТРЭБА ВЕДАЦЬ ЛЮДЗЕЙ

"У нас ёсць група ў вайберы, мы вышумем адно аднаго са сватамі. Калі мне патрэбна дапамога, я ім пішу. І яны прыходзяць", — кіраванна распавядае жанчына, і становіцца зразумела, як важна для чалавеча ачування аднаўдзіць побач. Як для яе важна, каб людзі не проста механічна выконвалі нейкую працу. Не, яна гарыць сама, і побач з ёй проста немычна не запальвае такім жа энтузіязам і шпалом.

Рэжысёр тэатра часта скарадзіць ші дранна зразумоўце, што ад іх патрабуецца. Ташына Сцяпанавіча перакананая, што рэжысёру трэба ведаць, што тэксту, што амавішчя пераараніца ў экстравагантныя ўборы. Яна за гэтыя пяць гадоў зразумела для сябе, што на што золь-

Ташына Гунько на Купаллі

Навагодняя дэя

ПЕРАЎТАВРЯЦЦА Ў ПАПЯЛУШКУ

Яна размаўляе са сваімі актывістамі з любоўю і павагай: "У шчыб вельмі выдатна атрымліваецца, але, можа, паспрабуем па-іншаму, крыху іншакі?" А актыві-

культуры павінен любіць не проста творчасць, ён павінен любіць яе носьбітаў. Любіць іх і паважаць".

Жыццём Хідры яна дорыць сваю любоў і сваю павагу, і з радасцю і гонарам прамаўляе так, што шчыпчы сэрца: "У свае 58 гадоў я раптам атрымала ўласны тэатр. За пяць гадоў да пенсіі выканала сваю мру. Хіба гэта не шчасце?"

ЦЯПЕР — ПРА КУПАЛЛЕ

— Мы бярэм толькі асноўныя элементы Купалля, — працягвае кажа. — Калі да Новага года ёсць час падрыхтавацца — рэалізаваны пачынаюцца з кастравічкі, то летам усё мае актывісты заняты: трактарысты збіраюць ураджай, у астаўніх — агарод. Яна і старосю праводзіць талюныя праграмы.

Для высюльчана Купалле — гэта не толькі абрад. Яна хочучы, каб і сталкі сталі, і палаткі з ежай. І яна — гэтая адважная фея свята — кожны год сутыкаецца з мільёнам праблем, бо якая дадаваць у маленькі аграпарк нават адну палатку, што ўжо кажа пра некалькі. А жанчына абрывае тэлефон, зб'янтэжана ўсімгасца: "Мне дапамагаюць сябры".

Да яе ў Хідры сцякаюцца з усёго раёна. Пенсенныя і танцавальныя калектывы, моладзь і пажылыя людзі, работнікі касметычных салонаў і дядзькі. Польская спявачка Барвара Драздзінска папарыла яе калектыву дзавішчых шыюкных канцэртных сукенак. Адна прыгажосці вылучыў ім новыя фіранкі, якія яна ператварыла ў шырма для мізансцены. Яна, кіруючы сваім эстэтычным поглядом, нават ва ўмовах мінімалізму стварае прыгажосць.

РАБІ ЯК

За адзін спектакль яна можа выконваць ролі трох розных героў, дапамагае актывістам пераараніцца, з-за кулісы назірае за дэяй. Потым прыходзіць дамоу, валіцца з ног ад стомы, абывае сабе, што болы ніколі не ўважаша ў гэтую авантуру. Але як круціцца кола з ім, яна наступны дзень пачынае падрыхтоўку да новай ўрачыстасці. Людзей нельга пакінуць без свята.

Схавацца ад праблем за тынкам

Сталіца пазбавілася яшчэ аднаго манументальнага твора савецкай эпохі: падчас рамонтаў на тэрыцы гімназіі №15 знішчалі мазаіку 1973 года. Чаму гэта стала магчымым і як зберагчы падобныя аб'екты?

Раней наша газета ўжо пісала пра збітыя або заштытыя іпсакардонам роспісы Зои Літвінай і Святланы Катковай у будынку кінатэатры "Вільнюс". Палацы культуры чыгуначнікаў і Інстытуте кібернетыкі, сграфіта Гаўрылы Вацанкі і Уладзіміра Стальмашонка на фасадзе Палаца культуры Камвольнага камбіната і мноства іншых манументальных твораў, якіх напатак такі ж лёс. Падчас, можна было б ужо зрабіць пэўныя высновы і паставіцца да падобных твораў больш уважліва... Але ж у чэрвені з'явілася чарговая навіна, што ў сталіцы пазбавіліся ад мазаікі на будынку гімназіі №15 на вуліцы Максіма Багдановіча. Узор савецкага манументальна-дэкаратыва мостага падаць абнаўленьні і нешта выглядае капталіва... за тынкавалі. Замест мазаікі на тэму чалавека і космасу атрымалі шэрую сцяну.

Па словах кіраўніка Цэнтра па забеспячэнні дзейнасці ўпраўлення па адукацыі адміністрацыі Савецкага раёна горада Мінска і падведмасных арганізацый Паўла Шаўчонка, у тэхнічным пашпёрце пазначана: будынак абліцаваны пліткай. Мазаіка не задавацца.

Гэта сапраўды так, але ж манументальны твор у свой час павінен быў прайсці ўзгодненні, а яго некалі выдаткавалі грошы з бюджэту. Значыць, мусіць быць пратакол, акты, лісты. Як маглі не застацца ніякіх звестак у архівах? Нешта ж павіна было застацца.

ЁСЦЬ ПЫТАННЕ

Мазаіка на гімназіі №15 не мае статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці. Але ці гэта значыць, што яна не падлягае ахове? Зацікаў у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей і аглядаюць сам творы манументальна-дэкаратыва мастацтва. У спіс уключаны мазаічныя трыпцікі "Зямля" ў Брэсце і мазаікі Аляксандра Кішчанкі і Мінска — "Кастрычнік" на Юбілейнай плошчы, "Партызаны" на гасцініцы "Турысты" ў мікра-раёне "Усход". Таксама пазначаныя вітраж сталі-

Так было...

...а так стала

нага кінатэатра "Масква" і вітражныя кампазіцыі ў будынку па адрасе Чырво-наармейская, 4. Роспісы прадстаўлены ў пераліку работамі Гаўрылы Вацанкі — "Зямля Светлагорская" ў гарадскім цэнтры культуры Светлагорска і "Пачынальнікі" ў ліцы БДУ. Ці значыць гэта, што лёс іншых твораў дэкаратыва-манументальнага мастацтва залежыць толькі ад волі гаспа-дарстваў?

Напрошвацца паралелі са станковым мастацтвам. Фонава-закупачыя яны камісія музея прымае ў калекцыю прадмет, і шчыра ўявіць, што карціну або скульптуру могуць узяць і выкінуць. Пра гэтым толькі азічнікі з усю маюцінага фонду краіны маюць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці.

У Коджэ аб культуры занатавана: музеі абавязаны забяспечваць захаванасць музейных прадметаў. Манументальна-дэкаратыва мастацтва таксама прымае адмысловы камісій, на іх таксама некалі выдаткавалі бюджэ-тныя грошы. Хто адказны за іх захаванасць? Ці яны застаюцца безабаронны-мі, калі не ўключаны ў спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей? Тут можна прыгавіць Пастанову Савета Міністраў "Аб не-калі выдаткаванні мастацтва", дзе адзначаецца: "Арганізацыі, на баланс якіх перадаюцца творы манументальнага і ману-ментальна-дэкаратыва мастацтва, нясуць адка-

насьць за іх захаванасць".

ВАРТА ЗБЕРАГЧЫ

Пра знішчэнні згада-ных работ можна было б спастацца на тое, што ідэалагічна напуўненне савецкіх манументальных твораў страціла актуаль-насць. Калі ж прыгледзецца, стане ўразліва: мно-гіх з іх адлюстроўваюць тэмы вечныя.

— Манументальнае мастацтва, яе правіла, ад-люстроўвала пачасавыя каштоўнасці. У яго павіна былі заставацца цікавым, актуальным і праз тое, што праз дзесяці гадоў. Сла-віўся працаўнікі і абаронца айчыны, адлюстроўвалася тэма міру, малой радзімы, маістырства, сяброўства, пацёту ў космас і месца чалавека ў Сусвеце, — адзначае дацэнт кафедры

навучанне, вядома, не ха-цеў ганьбіць сябе, імкнуў-ся сабраць годнае парт-фоліа. Таму трыццаць а-маль не было", — тлумачыць Дар'я Івановіч. Таксама знішчэнне ма-нументальных работ мож-на было б патлумачыць іх незадавальняючым ста-нам. Але і гэты аргумент няслушны. Як расказаў дырэктар мастацкага ўні-тарнага прадпрыемства "Мастацкі камбінат" Юлія Анацкая, ні са спе-цыялістамі, ні з матэры-яламі праблем няма, таму пры патрэбе аб'екты мож-на адрэстаўраваць.

ШЛЯХІ РАШЭННЯ

Вядома, сітуацыя па-трабуе распрацоўкі ад-мысловых дакументаў. "У нас няма закона, які абараніў бы падобныя творы", — кажа Юлія Анацкая. Да таго ж не-абходна хаця б складзі-рэстр аб'ектаў, сабраць інфармацыю пра аўтараў. Мясцовым выканаўчым і распарадчым органам ба-завага тэрытарыяльнага ўзроўню — унесці прапа-нозы аб наданні стату-су гісторыка-культурнай каштоўнасці вартам гэта-га аб'ектам, які гэта пазна-чана ў Коджэ аб культу-ры.

— На нарадзе ў Мі-ністэрстве культуры ўзымалася пытанне аб інвентарызацыі помнікаў манументальнага і ма-нументальна-дэкаратыва мастацтва. Выключна важна, каб пералік такіх аб'ектаў быў складзены. Мы неаднаразова высту-пілі з такой прапановай. Думаю, варта правесці на-раду па гэтай тэме і за-вердзіць адпаведнае рас-парадженне, каб справа пайшла. Пакуль у пра-вым полі для кіраў-нікоў застаецца нявыз-начанасць, яны могуць знішчыць твор, вядома, і праз неадведчанасць, — адзначаў старшыня Бе-ларускага саюза мастакоў Глеб Отчык.

Дарчы, грамадскае аб'яднанне турбуе не толь-кі адназначна помнік, але і стварэнне новых ма-нументальна-дэкаратыва твораў. Саюз прапануе вярнуць савецкую норму, на якой у каштарыс буда-ўніцтва ўносілі б выдаткі на мастацкае афармленне аб'ектаў. Па словах Гле-ба Отчыка, дзяржаўныя органы ідэю падтрымалі. Спавядваюцца, што яна будзе і ажыццэўлена.

Данііл ШЫКА

Палац Патокіц у Берасно

Палац Слатвінскіх у Раванічах

Руіны бровара ў Валадуцэ

На паўднёвы ўсход ад Мінска: рамонтныя палацы, велічныя касцёлы, святыя мясціны. Як зберагчы помнікі, якія прагража знікненне?

На нашых старонках мы неаднаразова пра-пааноўвалі ўвазе чытачоў самыя розныя машы-ны для паездкаў па краіне, падчас якіх можна бліжэй пазнаёміцца з помніка-мі гісторыка-культурнай спадчыны. Гэтым разам накіруемся ў ваколіцы Чэрэня, Берасіна і Асіпо-віч. Маршрут разлічаны на адзін дзень — калі вы-ехаць ранкам машынай з Мінска, можна ўправіцца яшчэ да вечара.

ЗАМАК У ЗАСЕНІ ПАРКУ

Наш маршрут распачы-наецца са Смілавічэў, дзе варта паглядзець на пала-ца-паркавы комплекс, які быў закладзены яшчэ

ў XVIII стагоддзі і на-лежыць шляхецкаму роду Ма-ношнікаў. Карпусы тутэй-шага палаца, збудаваныя ў розныя перыяды, нясуць на сабе адбітак розных архітэктурных стыляў, а асабліва вылучаецца ў ансамблі псеўдагатычна-га пабудаванага ў 1950-я гады, калі камень спрабавалі вы-карыстаць пры даражы-ным аграпрамкам калек-цыі пачалі хазіць на пагор-ку памельчых, такім чынам жадалоны зберагчы свя-тоўнасць пасля таго, то ў 2014 годзе быў зноўлены пры-ямны інвестар. Акрамя палаца, ёсьць на тэрыторыі парка яшчэ дзве гаспадар-чыя пабудовы, уведзеныя Манюшнікамі — і калі адна з іх занепаўна, то ў дру-гой і сёння жывуць людзі. Таксама сярэд паркавых насаджэнняў парка звяр-нуць увагу на чорныя хвой, якія з'яўляюцца помнікам прыроды.

Пасля апошняй вайны палац належаў Смілавіч-каму аграпрамкам калек-цыі пачалі хазіць на пагор-ку памельчых, такім чынам жадалоны зберагчы свя-тоўнасць пасля таго, то ў 2014 годзе быў зноўлены пры-ямны інвестар. Акрамя палаца, ёсьць на тэрыторыі парка яшчэ дзве гаспадар-чыя пабудовы, уведзеныя Манюшнікамі — і калі адна з іх занепаўна, то ў дру-гой і сёння жывуць людзі. Таксама сярэд паркавых насаджэнняў парка звяр-нуць увагу на чорныя хвой, якія з'яўляюцца помнікам прыроды.

Як руінам стаць турыстычным аб'ектам?

ЦІ ЗАЎЖДЫ МОЖНА ВЕРЫЦЬ НАПІСАНАМУ

Далей кіруемся ў Чар-вель, дзе варта паглядзець добра захаваны ансамбль мураванай мясцовай забудовы канца XIX — па-чатку XX стагоддзя на ко-лішній рынаквой плошчы.

У ваколіцах горада, руха-ючыся на поўнач і паля на захад, аглядаем рэшткі двух колішніх сядзібаў, якія належалі шляхецкаму роду Слатвінскіх. У Вла-дуце, на жаль, захаваліся толькі руіны бровара, мury

менш ушэрадзіне будынка яшчэ захаваліся элементы лінійнага дэкару і роспісы, а таксама лесвіца, якая вядзе на хору.

САЛОДКІ УСПАМІН АБ ЛІМАНАДЗЕ

Наступны пункт нашай вандроўкі — Багушэвічы Барзвінскага раёна, дзе на ўзгорку ля ракі Усы ўзвы-шаецца неагатычны касцёл Божлага Цела, збудаваны ў сярэдзіне XIX стагодд-зя кі пахавальні роду Свя-тажыхіц. Паланам гэтым, аднак, не суджана было спраўдзіцца — за ўдзел да-вальнікаў у паўстанні 1863 года іх сядзіба цалкам спа-лілі — але касцёл ашаў. Потым была тут доўгі час праваслаўная царква, у са-вешці час — высковы клуб, пасля будынак стаў закі-днуты. Але ў пачатку 2000-х усё-ткі яго вярнулі каталі-цкім вернікам, і сёння тут зноў ладзяцца набажэ-нствы, а святыня працягвае ўражываць навельнікаў сваімі спічастымі абрысамі і незвычайнай формай му-роў.

У Берасіне на не менш малуцінай месцы, ля ад-ноўнага ракі, стаіць двух-паверховы палац, збудаваны ў першай палове XIX стагоддзя, які некалі на-лежыць шляхецкаму роду Па-токіц. У савецкіх часы тут размяшчалася школа, па-сіца будынак выкарыстоў-ваўся як склад, але пасту-пова прайшоў у заняпад. За апошнія дзесяцігоддзі рабіліся спробы аднаў-лення палаца, у 2011 ён быў выкулены ў прыватную ўласнасць, але пазней зноў вернуты дзяржаве. Непа-падлік аднаўлення палаца ўласнасць, але пазней зноў вернуты дзяржаве. Непа-падлік аднаўлення палаца ўласнасць, але пазней зноў вернуты дзяржаве.

У Раванічах таксама захавалася бровар з гаспа-дарчымі пабудовамі, які, дарчы, на адрозненне да-вадучкага, дагэтуль пра-цягвае дзейнічаць. Акра-мя таго, у складзе палаца-ва-паркавага комплекса зберагліся два фігелі і са-сідзібы дом у стылі класі-цызму — раскошны двухпа-верховы палац з параднай лесвіцай, калонамі і поры-чыма, быў выраблены з па-ганскага ідала.

Існуе ў гэтай мясцовас-ці таксама паданне аб тым, як на гэтым пагорку трой-кі з'яўлялася Багародзіца, якая і пакінула адбітак сва-ёй нагі на камені. Аметына, што менавіта ў 1950-я гады, калі камень спрабавалі вы-карыстаць пры даражы-ным аграпрамкам калек-цыі пачалі хазіць на пагор-ку памельчых, такім чынам жадалоны зберагчы свя-тоўнасць пасля таго, то ў 2014 годзе быў зноўлены пры-ямны інвестар. Акрамя палаца, ёсьць на тэрыторыі парка яшчэ дзве гаспадар-чыя пабудовы, уведзеныя Манюшнікамі — і калі адна з іх занепаўна, то ў дру-гой і сёння жывуць людзі. Таксама сярэд паркавых насаджэнняў парка звяр-нуць увагу на чорныя хвой, якія з'яўляюцца помнікам прыроды.

Пасля апошняй вайны палац належаў Смілавіч-каму аграпрамкам калек-цыі пачалі хазіць на пагор-ку памельчых, такім чынам жадалоны зберагчы свя-тоўнасць пасля таго, то ў 2014 годзе быў зноўлены пры-ямны інвестар. Акрамя палаца, ёсьць на тэрыторыі парка яшчэ дзве гаспадар-чыя пабудовы, уведзеныя Манюшнікамі — і калі адна з іх занепаўна, то ў дру-гой і сёння жывуць людзі. Таксама сярэд паркавых насаджэнняў парка звяр-нуць увагу на чорныя хвой, якія з'яўляюцца помнікам прыроды.

з падмуркаў. Але, тым не менш, прыгожасць гэта-га месца сапраўды ўражвае і прымушае навельнікаў у гэты куток многім атамараў падарожжаў.

ПАРУПІЦЦА!

З досведу нашай ван-дроўкі па Чэрэньскім, Барзвінскім і Асіповічскім раёнах можна пачаць, што лёс помнікаў мінуў-шчыны, якіх нам удалося пачацьшы ў дарозе, склаўся па-рознаму. Некаторы з іх пачыналіся атрымаш ста-тусу гісторыка-культурнай каштоўнасці, і, нягледзячы на колішнія разбурэнні ды заняпад, заімець надзею на вяртанне з нібыта і новае жыццё. Некаторы, хоць і ахоўваюцца дзяржавай, але ўсё яшчэ чакаюць свайго аднаўлення і новых гаспа-дароў. Найбольшую ж за-непакоянасць выклікае буд-учыня тых будынкаў, якія сёння так і не маюць ахоў-нага статусу, а таму працяг-ваюць разбурацца пад уз-дзеяннем прыродных умоў і з-за прастай чапавачай беззаглядравісці, хачы маці б перагаварыцца ў са-праўдны перыяд турса-тысцкага машынуаў. Аб чым сведчыць і тое, што ў сваёй вандроўцы мы рэдкі раз блізінікі, а амаль яе кожна-га са згаданых помнікаў сустракалі такіх самых па-дарожнікаў, якія з захаван-нем аглядалі велічныя, хая, часам, і заніяваныя будынкi, ды фатаграфавалі-ся на памяць.

Але ці надоўга захаво-вацца гэтыя мясціны? Ці з-ло-дзейна яны ўратаваны ад разбурэння, калі пакінуць іх у сённяшнім стане? На колькі доўгі яшчэ хоць-ці трываласці ў старадаўніх муроў? Ці не варта мисце-вым уладцам звярнуць ува-гу на стан гэтых аб'ектаў, якія маглі б зобтаціць ту-рыстычны патэнцыял іх раёнаў? І калі не заніцца павярнаарнаснай кансерва-цыяй, якія, будзем шчы-рымі, патрабуе ўкладання значных сродкаў? — то хая б дабраўпарадкаваць тэ-рыторыю навокал іста-рычных будынкаў, пака-сіць траву альбо прыбраць смецце, зрабіць доступ да гэтых аб'ектаў прыемным і беспераклюдным для ўсёх? Талы мо вандроўнікі з іскі-куні і з-за не межаў па-цяжыцца соды з яшчэ бо-льшым імгтэтам.

Антон РУДАК

Незвычайная бібліятэка

Пра першую беларускую ўстанову культуры, якой надалі імя Янкі Купалы

Вёска Вялікая Кракотка, што на Слоніміччыне, уладзімір Караткевіч назваў самай прыгожай вёскай на свеце. А вёска не толькі прыгожая, але і знакамітая. Знакамітая Вялікая Кракотка найперш тым, што тут жыў у 1927 годзе пры гуртку Таварыства Беларускай школы вясковая моладзь заснавала бібліятэку-чытальню, якую назвалі імем народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. Гэта была першая ўстанова культуры, якой было нададзена імя песняра.

Плянэніца Янкі Купалы Ядвіга Юліянаўна Раманоўская вішчуе аказаўскай бібліятэцы ў вёсцы Вялікая Кракотка Аляксандра Жыткевіча з 40-годдзем бібліятэкі, 1967 г.

У 1949 годзе Валянцін Таўлай у сваім артыкуле “Творчасць Янкі Купалы ў барацьбе за ўз’яднанне беларускага народа” (“Полымя”, № 10, 1949) пісаў: “Імем Янкі Купалы называліся беларускія культурна-асветныя ўстановы — бібліятэкі і чытальні. Нам дакументальна вядома, што ў вёсцы Вялікая Кракотка Слонімскага раёна сядзіне, якая арганізавалася ў гуртку ТБШ (Таварыства Беларускай школы), у 1927 годзе заснавалі шляхам ахвяраванняў кніжак і грошай на закуп літаратуры вясковую бібліятэку-чытальню і прысвоілі ёй імя нашага слаўнага песняра Янкі Купалы. Аб гэтым паведамляла “Наша праўда” № 11 ад 11 мая 1927 года...”.

АРГАНІЗАТАРЫ БІБЛІЯТЭКІ

Кожны раз, калі еду ў гэту вёску, прыгадваю вершы Міколы Арочкі, прысвечаны Вялікакракоцкай сельскай бібліятэцы імя Янкі Купалы: “Мой цэлы свет: Вялікая Кракотка, Чаоў бурліваў родны магірчы. Я Вялікая Кракотка, як рака ў паводку. Вялікая Кракотка — гнеў, і боль, і крык. Кракотка — гэта хвойны пах усеся, Гняздо за пахуэй залёна гор. З таго гнязда залекатала песня. Што клікала з нізіны: “Гэй, да зор!”. Рахуся лёс... Прадвесне гнала крыгі. І вось тады з-пад стэрх мацерыка Дрыготка пачаўналася да кнігі! Маюльня сядзілка ская рака. Святая прага ведаў і пазнавання! У родным слове чалавек ажыў!”

Было тут вашай аднасцо змятанне, А духам мужнасці Купалы быў.

Арганізатарамі ТБШ і бібліятэкі ў той нялёгкай 1927 год у вёсцы былі проста вясковыя хлопцы Рыгор Акулевіч, Сцяпан Ігнатювіч, Васіль Трафімовіч, Сямён Жыткевіч, Павел Таўлай, Кастусь Петручэня і іншыя.

Дарчы, Рыгор Акулевіч, каб пазбегнуць аршытаў з боку польскіх уладаў, у 1928 годзе эміграваў у Канаду, дзе актыўна ўключыўся ў рабочы і фермерскі рух, прамыаў удзел у выпуску першай рускай газеты ў Канадзе “Канадскі гудок”, нарадзіўне якой вітаў Максім Горкі. Газета мела і беларускую старонку. У Другую сусветную вайну Рыгор Акулевіч добраахвотнікам пайшоў на фронт, у баях з немцамі быў цяжка паранены. Пасля вайны ў Канадзе ён раздаваў газету “Вестник”, напісаў і выдаў кнігі “Рускія ў Канадзе” і “50 год Беларускай эміграцыі”.

Спачатку сабралі для бібліятэкі каля трыццаці кніг. Гэта былі пераважна творы для вясковых драмгурткаў. Энтузіясты культурнай работы прашылі збіраць сроддзям насельніцтва кнігі і грошы на набыццё літаратуры. І кніжны фонд увесь час папаўняўся. У канцы 1928 года бібліятэка налічвала каля тысячы польскіх кніг і каля двухсот чытачоў. Тады кракоцкія юнакі, сярэд іх быў і Валянцін Таўлай, які вучыўся ў Віленскай беларускай гімназіі, закупілі і прывезлі сотні кніг рускай і беларускай класікі. З павелічэннем кніжнага фонду было створана дзве філіі бібліятэкі. Адной філіяй у суседняй з Вялікай Кракоцкай вёсцы Рудаўка кіраваў Павел Кулак, а Малакракоцкай філіяй загадвала Людміла Кулак.

НЕ ТОЛЬКІ БІБЛІЯТЭКА

Адначасова пры бібліятэцы і пры вясковым гуртку ТБШ былі створаны драматычныя, харавы і музычныя калектывы. Імі кіравалі Васіль Трафімовіч і Аляксандр Жыткевіч. Рапетычныя жывілі ў памешанні бібліятэкі, а калектывы — у адрмантанаваным і прыстасаваным школьным хляве. Пастановы былі платнымі. За вывучэння грошы паўняўся кніжны фонд бібліятэкі і аказвалася пачаць палітзавольном.

Жонка Янкі Купалы Уладзіслава Францаўна Луцэвіч у вёсцы Вялікая Кракотка на Слоніміччыне, 1950-я гады

паставіў шмат п’есаў беларускіх і ўкраінскіх драматургаў, у тым ліку “Паўлінку”, “Раскіданае гняздо”, “Прамакоў”, “На папозе” Янкі Купалы, “Збінтэжанаўна Саўку” Леапальда Рокіравіча, п’есы Францішка Аляхончыка і Уладзіслава Гаўбука. Пастановы і венары песьні давалі не толькі культуры апалячана, але з’яўляліся моцным сродкам палітычнай агітацыі. Пра кожную прам’еру ў Вялікай Кракотцы пісалі ў віленская газета “Наша праўда”. Давайце пагартаем тагачасныя нумары газеты за 1927 год.

У артыкуле “Праца ў нас пашыраецца” (“Наша праўда” за 11 чэрвеня 1927 г.) паведамлялася (арфаграфія захавана): “22 траўня ў нашай вёсцы Вялікая Кракотка адбыўся спектакль. Пастаўлена была драма Гаўбука ў чатырох актах “Апошніе гаспадары”. Апрача сярэдняга Таварыства Беларускае Школы, прысутны былі больш як 50 асоб. 28 траўня адбылося паніманне паэта Максіма Багдановіча з прычыны дзесятых угодкаў яго сьмерці. Тут прачытана была лекцыя на тэму “Жыцьцё і творчасць Максіма Багдановіча”. Шкава адзначыць, што паставіў шмат п’есаў беларускіх і ўкраінскіх драматургаў, у тым ліку “Паўлінку”, “Раскіданае гняздо”, “Прамакоў”, “На папозе” Янкі Купалы, “Збінтэжанаўна Саўку” Леапальда Рокіравіча, п’есы Францішка Аляхончыка і Уладзіслава Гаўбука. Пастановы і венары песьні давалі не толькі культуры апалячана, але з’яўляліся моцным сродкам палітычнай агітацыі. Пра кожную прам’еру ў Вялікай Кракотцы пісалі ў віленская газета “Наша праўда”. Давайце пагартаем тагачасныя нумары газеты за 1927 год.

У пачатку 1928 года ў вёсцы Вялікая Кракотка з’явілася яшчэ адна грамадская арганізацыя — каператары “Дабрабыт”. Частка яго даходаў ішла на набыццё літаратуры для

бібліятэкі імя Янкі Купалы і на іншыя культурна-асветныя мерапрыемствы. Вось тады і было вырашана пачаць будаўніцтва Народнага дома, у якім размясціўся б каператары, бібліятэка-чытальня, глядзельная зала на 300 месцаў, сцена і трымавальныя пакой. І ў 1930 годзе ў Вялікай Кракотцы ўсё ж пабудавалі Народны дом, а на нова, 1931 год там нават адбыўся влікі беларускі канцэрт.

А тым часам польская паліцыя перашкаджала дзейнасці беларускіх грамадскіх арганізацый. Праіснаваўшы некалькі гадоў, бібліятэка-чытальня імя Янкі Купалы ў Вялікай Кракотцы была зачынена паліцыяй, а кнігі канфіскаваны. Праўда, тыя выданні, якія знаходзіліся ў чытачоў і ў перасоўках у вёсках Рудаўка і Малая Кракотка, яшчэ доўга хадзілі па руках і чыталіся сялянамі.

Затым пачаліся рэпрэсіі супраць актывістаў, многіх без суда і следства кінулі ў канцлагер Каргуз-Бяроза. Так, Сцяпан Ігнатювіч быў засуджаны на сем гадоў турмынага зняволення, Рыгор Збраевіч — на пяць, Кастусь Петручэня — на шэсць гадоў турмы. Паэту Валянціну Таўлаю, якога арштытоўвалі неаднаразова, далі восем гадоў.

У верасні 1939 года спайну Купалаўскай бібліятэку ў вёсцы Вялікая Кракотка зноў аднавілі, але праз некаторы час яе дзейнасць была спыненая — ужо гітлераўскім нашчэпам.

Дата новага нараджэння Вялікакракоцкай бібліятэкі імя Янкі Купалы

— жнівень 1946 года. Аднойчы ў вёску завітаў супрацоўнік слонімскай раённай газеты “Вольная праца” паэт Анатоль Іверс. Ён сабраў калгасны сход, на якім было аднадушна вырашана прызначыць загадчыкам бібліятэкі імя Янкі Купалы інваліда вайны Аляксандра Жыткевіча. Трыццаць гадоў адрабавіў Аляксандр Іванавіч, рабў ўсё, каб яго родная бібліятэка апраўдала імя вялікага Купалы.

Чытачы Купалаўскай бібліятэкі ў вёсцы Вялікая Кракотка Слонімскага раёна, 1965 г.

навіч Жыткевіч пакадаў у бібліятэцы, каб чыталі вясцоўцы. “Дарагому Аляксандру Іванавічу Жыткевічу і вялікаму сібру кнігі з сардэчнай павагай Мікола Арочка”, — аўтограф земляка на кнізе “Крылатая семія”. Піліп Пестрак на сваёй кнізе “Неспалыванак” напісаў: “Жыткевічу Аляксандру — ад шчырага сэрца”.

ДЗЯКУЮЧЫ ЦЭТЦЫ УЛАДЗІ

Вялікую дапамогу ў дзейнасці бібліятэкі аказвала жонка Янкі Купалы Уладзіслава Францаўна Луцэвіч (цётка Уладзі). Яна вельмі любіла Крако-

Аўтограф

цёткаў Сяргея Грахоўскага, Алер Лойка, Анатоль Іверс, Янка Саламевіч і іншыя літаратары. Як памяць пра сустрэчу захаўвала бібліятэка іх кнігі з аўтографамі. Пакінуў аўтограф Сяргея Грахоўскага на кнізе “Тры вымырэнні”: “Чытачам бібліятэкі імя Янкі Купалы ў Вялікай Кракотцы. Жалю да жыць у шчасці, любіць і шанавайце імя, засякуючы Купалавай шчодрай рукою”. Захаўваліся ў бібліятэцы і кнігі з аўтографамі Алеся Якімовіча, Міколы Аўрамчыка, Леаніда Прокіша, Івана Науменкі, Сяргея Паньнічкі і многіх іншых нашых творцоў.

Але самая каштоўная рэчыва, якую захаўвала бібліятэка, — гэта аўтограф Якуба Коласа. У 1952 годзе з Мінска ён прывёў бібліятэцы сваю кнігу “Ашчэпапені”, выданае ў 1950 годзе. На ёй чарнільня ручкаю напісана: “Бібліятэцы імя Янкі Купалы вёскі Вялікая Кракотка. Якуб Колас. 2.8.1952 г.”. Шлях кнігі з аўтографам захаўваецца ў Слонімскай раённай бібліятэцы імя Якуба Коласа.

Вялікакракоцкая сельская бібліятэка імя Янкі Купалы Слонімскага раёна за свой 80-гадовы шлях шмат разоў адначасова ўзнагароджана Ганаровымі граматамі Міністэрства культуры СССР. Дзве ганаровыя граматы і два дыпламы атрымала бібліятэка ад Міністэрства культуры і Праўды Вярхоўнага Савета Беларусі.

У 2005 годзе ў вёсцы Вялікая Кракотцы набыла новы статус і стала бібліятэка-музеем імя Янкі Купалы. У 2007 годзе яна адзначыла сваё 80-годдзе, а голам пазней каштоўныя кнігі і фотаздымкі з бібліятэкі ў Вялікай Кракотцы перадалі ў іншую бібліятэку Слоніміччыны, а таксама ў Сялявіцкую сельскую бібліятэку.

У 1961 годзе свой двухтомнік з аўтографам прывёў з Мінска Янка Брыль: “Чытачам бібліятэкі імя Янкі Купалы ў Вялікай Кракотцы, а з зямлячкай павагай і найлепшымі пажаданнямі Янка Брыль. Мінск, 6.01.61 г.”.

На святаванні 30-годдзя бібліятэкі ў 1957 годзе ў Вялікую Кракотку прыехаў і з Мінска Максім Лужанін, Рыгор Няхай, Пятро Прышкоўска, супрацоўнік музея Янкі Купалы, які з сабою ў дар прывёз календар 50 кніг з аўтографамі і прывёз у вёску “Кракоцкай бібліятэцы імя Янкі Купалы ў дзень ён слаўнага трынаццацігоддзя ад аўтара Пятра Прышкоўска”, — так напісаў на сваёй кнізе “Садаты міру” паэт-франтавік.

У 1972 годзе Вялікакракоцкай бібліятэка адначасова 90-годдзе з дня нараджэння Янкі Купалы. У вялікім літаратурным вечары, які праходзіў у Вялікай Кракотцы, прымалі

АПОШНІ ЮБЛЕЙ

У 1972 годзе Вялікакракоцкай бібліятэка адначасова 90-годдзе з дня нараджэння Янкі Купалы. У вялікім літаратурным вечары, які праходзіў у Вялікай Кракотцы, прымалі

Жонка Янкі Купалы Уладзіслава Францаўна Луцэвіч выступае на 30-годдзі Вялікакракоцкай бібліятэкі імя Янкі Купалы Слонімскага раёна, 1957 г.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 397 01 63
(экскурсійнае бюро)

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выстава работ выпускнікоў Мінскага дзяржаўнага мастацкага каледжа імя А. К. Лебавы "Ступені майстэрства", прысвечаная 75-годдзю каледжа. **Да 24 ліпеня.**
- Выставачны праект "Залаты

век беларускага іканапісу. XVII стагоддзе". **Да 26 ліпеня.**- "Навука мастацтва і мастацтва навукі". Лекцыя Андрэя Калесніківа пра непадзельнасць навукі і мастацтва. **10 ліпеня. Пачатак а 14 гадзіне.**

УНП 100377771

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.л. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90,
(8-01596) 2 82 70

- Пастаянная экспазіцыя.
- Квэст "Таямніца двух куфраў" (Таямніца князёў Радзівілаў). **9 ліпеня. Пачатак у 15.30.**
- Вечар балета (12+) – галаканцэрт (без удзелу аркестра). Прадстаўляе Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр. **9 ліпеня. Пачатак а 21 гадзіне. Месца правядзення – унутраны двор Мірскага замка.**
- Выстава з фондаў Віцебскага абласнога краязнаўчага музея "Веков связующий нить". На выставе прадстаўлена калекцыя дэкаратывнай вышывкі, вязання і пляцення канца XVIII – XIX стст., сабраная першым дырэктарам музея А.Р. Брадоўскім, які быў калекцыянерам і вялікім знаўцам гэтага віду дэкаратывна-прыкладнага мастацтва. Месца знаходжання – Слановая зала музея. **Да 10 ліпеня.**
- Выстава "Белая зброя краін свету". 1-шы адсек Паўночнага корпусу. **Да 25 снежня.**
- Фотадакументальная выстава

"Без тэрміну даўнасці", прымеркаваная да Гога гістарычнай памяці і прысвечаная генацыду беларускага народа ў годы Вялікай Айчыннай вайны.

- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Сямейная квэст-экскурсія "Легенды і паданні Мірскага замка" (група ад 2 да 5 чалавек).
- Экскурсія для дзвюх "Інтрыгі Кулідона".
- Экскурсія "Падарожжа ў часе" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту.
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: "Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце"; "Асаблівасці жаночага касцюма XVIII ст."; "Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст."; "Печы з каробкавай кафлі XVI – XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".

УНП 590201541

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.
Тэл. +375 (17) 203 07 62, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выставачны праект "Шчаслівы перамог, свабодны мой народзе!" да 140-годдзя Янкі Купалы і Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Дэманструюцца ўнікальныя рарытэты са збораў Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы і Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.
- Выставачны праект "Вызваленне Еўропы" ў рамках Міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі", які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-

гістарычных цэнтраў Расіі і замежных краін.

- Віртуальны музейны альбом "Як нашы дзяды ваявалі".
- Інтэрактыўная праграма "Усе вышэй, вышэй і вышэй..." на пляцоўцы ля самалёта Лі-2 – аб героях вайны і лётных падзвігах, а таксама цікавыя факты з гісторыі ваенна-транспартнага самалёта Лі-2. **Кожную суботу і нядзелю з мая па верасень.**
- Майстар-класы ў "Музеі для дзяцей" – пластылінавы жывяпіс і малюнак у тэхніцы гратаж (серада – нядзеля з 10.00 да 17.00).

УНП 100235472

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртайцеся па тэлефоне 8(017) 334 57 41.

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВИЧА. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: +375 17 363 77 96, +375 17 358 88 78

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава да Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Дэманструюцца работы Яўгена Зайцава і Святланы Катковай. **Да 15 ліпеня.**

• "Пра што кажуць зоркі". Сустрэча з астралагам Анжалікай Шэставец. **9 ліпеня. Пачатак а 16 гадзіне.**

УНП 100377771

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: +375 17 507 44 68

- Пастаянная экспазіцыя.

УНП 100377771

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛА ў МАГЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл. 8 (0222) 65 07 57, 65 88 00

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Праграма Art-lectorium "Зразумелае мастацтва". Праводзіцца заўсёды. Падрабязней на сайце музея (artmuseum.by) альбо па

тэлефонах: 8 (0222) 65 02 03, 65 88 00.

- Выстава адной карціны Альгерда Малішэўскага "Медсёстры". **Да 31 ліпеня.**

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай Камуны, 1.
Тэл.: +375 (17) 243 10 41 (каса), +375 (17) 361 54 93

- 11 – "Любоўны напой" – опера Гаэтана Даніэці ў 2-х дзях. Прэмера. Дыржор – Алег Лясун. **Пачатак а 19 гадзіне.**

- 12 – Закрыццё сезона. "Любоўны напой" – опера Гаэтана Даніэці ў 2-х дзях. Дыржор – Алег Лясун. **Пачатак а 19 гадзіне.**

УНП 191081322

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАў РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Нярасава, 3. Тэл.: 399-09-78

- Выставачны праект "Сальвадор Далі. Святое пасланне" – графічная серыя вялікага мастака XX стагоддзя – яго ілюстрацыі да Старога і Новага Запаветаў з прыватнага збору. **Да 14 жніўня.**
- Выстава "Марк Шагал: мастацтва бачыць свет сэрцам". Да

135-годдзя мастака. Дэманструюцца работы сучасных аўтараў, якія інтэрпрэтуюць, штурбуюць і пераасэнсуюць спадчыну Марка Шагала. **Да 21 жніўня.**- Віртуальны праект "Адзіная спадчына". Доступны на сайце ncsmb.by. **Да 31 снежня.**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47. Тэл.: 242-78-14

- Выставачны праект "Шагал. La Bible". **Да 28 жніўня.**

УНП 192543414

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: +375 177020602, 20660, +375295518051,
+375291903149

- Палацавы ансамбль:
- Міжнародны фестываль хрысціянскага мастацтва "Нясвіж Хрыстоў запрашае", прымеркаваны да 1030-годдзя Праваслаўя на беларускіх землях. **10 ліпеня.** Дыялогавая пляцоўка (тэатральная зала, пачатак а 16 гадзіне), канцэрт (цэнтральны двор, пачатак а 19 гадзіне). Уваход вольны.
- Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальны цырыманіял нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Выставачны праект Максіма Петруля "дэканструкцыя". **Да 3 ліпеня.** У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Часовая экспазіцыя "GLORIA ARME: ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі". **Да 23 кастрычніка.** Вялікая выставачная зала.
- Выставачны праект, прысвечаны Году гістарычнай памяці, "Пераўтварэння ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны". **Да 15 студзеня 2023 г.** У экспазіцыйным зале першага пускавога комплексу.
- Выстава-атрацыён па матывах творчасці мастака і рэжысёра Алы Мацюшэўскай "Час – хуткая рака" – да Гога гістарычнай памяці. Гульня-блукалка "Вандруйка ў свет анімацыі" (па матывах выставы-атрацыёна). **Да 9 кастрычніка.**

Выстава Паўла Татарнікава "Магнацыя двары і замкі Беларусі".

- "Пераўтварэння ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны".
- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках г. Нясвіжа.

УНП 590201541

- Мерапрыемствы:
- Пастаянныя экспазіцыі:
- "Тарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст."
- "Нясвіж у міжваенны час. Людзі падзеі".
- Калекцыя гадзіннікаў XIX – XX стст. "Культура часу". З фондаў музея-запаведніка.
- Мерапрыемствы:
- Экскурсія з элементамі гістарычнай гульні "Музейныя вандруўкі".
- Квэсты: "Карта сямі каралеўстваў"; "Сакрэты старога захавальніка".
- Сюжэтно-ролевая развівальная праграма "Школа шпіёнаў". **Да 25 чалавек.**
- "Дзень нараджэння ў Ратушы". Група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў.
- "Дзень нараджэння з Карамелькай (Пол Пчолкай)". Група ад 4 да 10 чалавек ад 4 да 12 гадоў.

Ратуша:

- Пастаянныя экспазіцыі:
- "Тарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст."
- "Нясвіж у міжваенны час. Людзі падзеі".
- Калекцыя гадзіннікаў XIX – XX стст. "Культура часу". З фондаў музея-запаведніка.
- Мерапрыемствы:
- Экскурсія з элементамі гістарычнай гульні "Музейныя вандруўкі".
- Квэсты: "Карта сямі каралеўстваў"; "Сакрэты старога захавальніка".
- Сюжэтно-ролевая развівальная праграма "Школа шпіёнаў". **Да 25 чалавек.**
- "Дзень нараджэння ў Ратушы". Група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў.
- "Дзень нараджэння з Карамелькай (Пол Пчолкай)". Група ад 4 да 10 чалавек ад 4 да 12 гадоў.

УНП 60207920

- Мерапрыемствы:
- Квэсты: "Палацавыя таямніцы"; "Музычная скарбніца Нясвіжскага палаца".
- Віртуальныя выставы: "Нясвіж – здабытак сусветнай культуры".

Архітэктурны помнік "Случкая брама":

- Часовая экспазіцыя "Храмавае дойлідства Нясвіжа". **Да 30 верасня.**

Падрабязнасці па тэлефонах +3751770 20602, +3751770 20660 або на сайце niasvizh.by.

У скульптурным камбінаце Беларускага саюза мастакоў працягваюцца работы па стварэнні помніка Івану Шамякіну.

Пісьменнік Іван Шамякін, урадзец вёскі Карма Добрушскага раёна, стварыў каля 130 кін, многія з якіх сталі класікай і леглі ў аснову сцэнарыйў для кіно і тэатральных пастановак.

Для папулярызавання і захавання памяці аб яго жыцці і творчасці ў гарадскім скверы Добруша рашэннем райвыканкама будзе ўсталяваны помнік знакамітаму земляку.

Пераможцамі конкурсу эскізных праектаў па стварэнні помніка сталі выкладчыкі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Канстанцін Касцючэнка і Уладзімір Піпін. Цяпер у майстэрні скульптары працуюць над стварэннем помніка ў натуральную велічыню. Стварэнне помніка з бронзы вышыняй 2,5 м і на амаль аднаметровым пастаменце — дастаткова складаная і карпатлівая праца.

Работы над вырабам помніка будуць завершаны да канца жніўня, а адкрыццё адбудзецца ў Добрушы падчас святкавання Дня пісьменства на пачатку верасня.

Чытайце ў наступным нумары:

Якія выклікі сёння стаяць перад адукацыяй у сферы культуры?

Повязь эпох: як зберагаюцца помнікі мінулага на Пухавіччыне?

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНОВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА ДЛІА ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавешка ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.

Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.

Прыёмная: (017) 334 57 41.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Галоўны рэдактар — КРЫВАНОС Аляксандр Паўлавіч;

адказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ;

рэдактар аддзела: Яўген РАПІН;

аглядальнікі рэдакцыі: Надзея БУНДЭЦЬ, Антон РУДАК, Павел САПАВЕУ, Ілья СВІРЬЦІН, Юрыі ЧАРНЯКЕВІЧ, Данііл

ШЭЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ.

Сайт: www.kimpress.by.

E-mail: kultura.bel@yandex.by.

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23.

Тэлефон-факс: (017) 334 57 41.

Рэдакцыйны адрэс: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя

па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдчы, кім і каля выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.

Аўтарскія рукапісы не рэзіндуоўца і не вяртаюцца. Меракванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2022.

Наклад 3166.

Індэксы 63875, 638752.

Рознічны кошт — па даномуленсці.

Падпісана ў друку 08.07.2022 у 18.00. Замова №1614.

Распуліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавештва "Беларускі Дам друку".

220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1.

ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.